

Cadran cultural

Periodic al Ansamblului Folcloric „Busuiocul“ din Bacău • Anul IV • Nr. 3 (19) • Mai-iunie 2021

Înălțarea Domnului

*Și dacă-n cer ai să Te-nalți -
Acolo unde-s doi, sau trei,
În al Tău nume adunați,
Nu vei fi-n cer, ci jos, cu ei -*

*Și dacă-n cer ai să rămâi -
În cel flămând, setos, străin,
Bolnav, în temniți, Tu, deplin,
Vei fi, cu noi, la căpătâi -*

*Și dacă-n cer vei veșnici,
Tot crucea fraților mai mici
Vei coborî, să o ridici,
Căci crucea Ta este aici -*

*Și peste mii, și mii, de ani,
Și peste o eternitate,
Iisus răscumpără păcate*

Cu viața-I, fraților, sărmani -

*El e același, de e sus,
De este jos, pe-aceeași cruce,
Iubirea e Hristos, Iisus,
Nu poate, fără noi, să urce -*

*Așa că nu vă înălțați -
Nu cumpărați vreo galaxie,
Cât timp aveți pe Terra, frați,
Din care luați, de-o veșnicie -*

*Să ne rugăm să nu plutim,
Să nu fim chiar, din viață, îngeri -
Cât timp, de dor de om, nu știm
Că ești pe cruce, și mai săngeri -*

Liviu Florian JIANU

Provocări colocviale

În cadrul Zilelor Centrului de Cultură „G. Apostu“, Teatrul „Bacovia“ a găzduit joi, 13 mai 2021, prelegerea „Despre Forugh Farrokhzād și sfârșitul *Shahnameh*-ului“, susținută de reputatul eseist, comparatist și traducător **Gheorghe Iorga**. Noua manifestare din cadrul suitei de **Provocări colocviale** a fost urmată de producția teatrală **7 scrisori cu autoaprindere**, un inedit format de dialog al artelor, ce a îmbinat cuvântul scris, jocul scenic, cuvântul rostit și armonia sunetelor. Având la bază volumul „Nu există culoare dincolo de negru. Scrisori cu autoaprindere“ de Forugh Farrokhzād, spectacolul regizat de actorul **Geo Popa** a deschis publicului bacăuan o nouă poartă spre marea literatură persană. Și-au dat concursul compozitorul și instrumentistul **Ali Asghar Rahimi** (Iran), actrița **Eliza Noemi Judeu** și dansatorul ieșean **Gabriel Scalschi**.

Învierea

La un an de la cel mai trist Paști de la uciderea pe cruce a Domnului nostru Iisus Hristos, românii s-au putut bucura, în sfârșit, de o oarecare libertate și, cu mic, cu mare au venit în noaptea de Înviere să ia Lumina ce consecvent se ivește în chip miraculos la Sfântul Mormânt.

Pentru cine mai înviază astăzi Hristos? se întreba însă, pe bună dreptate, Prea Sfințitul Sebastian, atrăgând în Pastorală sa atenția la gravele probleme cu care se confruntă omenirea și, mai ales, la vasta operație cunoscută drept Resetarea Lumii, ce va conduce indubitabil de la democrație la un guvern mondial totalitar până în 2030.

Această campanie sinistră de deconstrucție a societății omenеști a început în forță, inclusiv în cadrul Uniunii Europene, al cărei parlament a votat de curând o rezoluție ce interzice cuvintele „mamă“, „tată“, „gen masculin și feminin“ și altele asemenea. Nu-i lăsați să ne pună definitiv cătușele. Ridicați-vă glasul și înviați sub stindardul Mântuitorului!

Cornel GALBEN

Zâmbiți cu... CIOȘU

„...am pus Vasluiul pe harta culturală a lumii“

• Interviu cu scriitorul Dumitru V. Marin, la ceas aniversar

- Domnule Dumitru V. Marin, la final de prier ați marcat o nouă bornă în lunga dumneavoastră existență. Cum ați trăit acest moment și ce semnificație are acum cifra 80?

- O întrebare cu multe ramuri, care impune răspunsuri printr-o carte. Cum eu am scos la lume 50 de volume tipărite, oricine are de unde alege. S-o luăm pe rând: „îndelungată existență“ ar fi un termen de acceptat ținând cont că am debutat în presă, în octombrie 1957, în *Steagul roșu* - Bacău, cu un articol intitulat „Bibliotecarul n-are timp“. Eram elev la Podu Turcului, eu fiind născut la Giurgioana, din țărani mijlocași. M-aș gândi că e îndelungată activitate dacă rămân la fel de creativ la vreo 90 de ani...

- ... să dea, Domnul!

- Din ce mi-au spus ai mei, m-am născut de Duminica Tomei, într-un răsărit de soare, abia mijea de ziuă, nici nu știu dacă era 28 sau nu; era stare de război, dacă în acte e așa... de la data asta tot țin în lume. Iată, au trecut 80 de ani și mă simt tot veșnic, adică am mare chef de muncă, și dacă am înregistrat atâtea volume, televiziune, radio, ziar prin care am deschis multe căi în mass-media, în plus acum revista internaționalizată *Meri-*

dianul Cultural Românesc, ajunsă la nr. 26, cu 707 colaboratori din toată lumea... parcă aș zice că am realizat ceva în viață. De muncit am muncit permanent, nu numai „în prier“.

- Nu contestă nimeni acest lucru! Când m-am referit la prier, am făcut trimitere la ziua de naștere și la borna pe care tocmai ați atins-o. Revin, așadar, la întrebare și aștept gândul legat de ziua de 28 aprilie...

- Fac o mărturisire: n-am avut timp niciodată să mă bucur nici de diplomele de licență, nici de doctorat, nici de acele realizări peste rând, cu păcat zic, nici de cei 9 nepoți ai mei, nici de aniversarea triplă din luna aprilie curent. De ce triplă? Păi, la Vaslui am avut un Simpozion interjudețean consacrat, cu vreo 51 de scriitori prezenți, U.Z.P.R. a organizat un Simpozion Național cu personalități din mari orașe ale țării (tot pe 28), iar ASRAN și *Destine literare* au făcut un Simpozion online cu personalități din toată lumea, pe 15 mai. Mare onoare pentru mine și, sigur, unică pentru județul Vaslui.

- Nu pot să vă contrazic, așa că nu-mi rămâne decât să mă bucur că ați fost în centrul atenției. Se vede că o meritați...

- Cred că un mare merit pentru mine e că am pus Vasluiul pe harta culturală a lumii, prin ziarul care merge pe toate continentele, ca și revista, prin publicarea unor creatori din 22 de țări, prin opere care se află în mari biblioteci ale țării și ale lumii... De regulă, orice scriitor se acoperă cu un oraș cât mai cunoscut în

lume. Vasluiul nu apare nici în toate hărțile românești, deci ce fac eu îi conferă ceva aură localității. Cu... dacă, nu-i așa?

- Băcăuanii ar trebui să fie invidioși, dar cred că, indirect, prin baștină, ați dus și faima Bacăului în lume. Și, că tot veni vorba, nu vă bântuie nostalgia plaiului natal?

- Mă simt tot un fiu al Bacăului, adică din Giurgioana, și tot ce pot răspunde e că și manifestările acestea tot prin muncă și gânduri creative le-am parcurs. Pot fi ca întotdeauna sincer: tare mai am multe de făcut prin lumea asta. Cum să nu fiu optimist când văd că știu, vreau și, mai ales, POT!!!

- Sunteți optimist și asta e bine. De unde credeți că vă vin energiile ce vă mână înainte?

- De unde vin energiile, ...pare că n-ar fi greu de răspuns, dar trebuie să observăm că există unele neputințe ale vârstelor, apare rutina, se ivesc lenea și interesul și, atunci, musai e rolul voinței. Am păzit oi și vaci, am împins la coarnele plugului (cu umărul, că eram prea mic) de pe la 6 ani, am înțeles că rostul meu e învățătura. Să știți că am avut privilegiul să-i recit poezii lui Gheorghe Gheorghiu-Dej, aflat în campanie electorală, care m-a recompensat cu o sumă cu care puteam cumpăra jumătate de bou. Văzând că cei învățați sunt ceva mai prețuiți, am avut mereu ambiție, chiar dacă am făcut navetă 6 + 6 km zilnic, tot gimnaziul și liceul. E poveste lungă și impresionantă. Am învățat, iar am învățat, apoi i-am

învățat și pe alții. Ce mă motivează? Răspunsul scurt: cred că nimeni nu mai poate face ce-am reușit eu, niciodată, pentru că, împreună, stimate prieten Corneliu, că tot ne cunoaștem de o jumătate de secol, vedem, simțim, că se realizează noua cultură existențială, bazată pe videocultura unificatoare, pe comunicare rapidă (telefonul e foarte bun, dar mult ne însingurează) și pe computer: aceasta strică puternic limba română și simțul național. Mai e, astăzi, istoria neamului vreo preocupare generală, măcar în școli?

- Dumneavoastră le știți mai bine, că ați fost și profesor! Ieșind însă din catrastofalul sistem de învățământ postdecembrist, ați găsit iute o modalitate de a îndrepta această anomalie prin publicațiile pe care le coordonați și editați...

- Aș vrea, tocmai de aceea, să fac o mică detaliere: prin revista M.C.R., plecată de la Vaslui pe 1 februarie 2015, am prins o nișă cultural-socială, jurnalismul cultural. Ca să izbândim atât de mult, a trebuit ocupată o asemenea nișă și apoi derulat un extraordinar volum de muncă. Îți poți închipui că nici un reportaj, nici o emisiune ori alt material la TVV, nici un cuvânt în ziar, nici un cuvânt în revistă n-au trecut mai departe fără să le văd și să mi le însușesc eu?

- Ce v-a motivat cel mai mult când v-ați hotărât să întregiți această triadă: presă scrisă-radio-televiziune?

- Mă motivează „determinant” bătălia pentru LIMBA ROMÂNĂ în frontul acesta universal, unde mă simt foarte-foarte util. Nu e clar, cu cele câteva mii de pagini în ziar și revistă?

- Pentru mine, da, însă

aveți și destui contestatari. Lor cum le răspundeți?

- Poate vei zâmbi când spun: am descoperit că acesta ar fi rolul meu în viață și în lume...

- Deduc de aici că, indiferent de piedici, nimeni nu vă poate deturna de la misiunea asumată. O dovadă în acest sens sunt și cele 50 de volume pe care le-ați trimis în lume. Deși știi că e destul de greu să alegi când e vorba de propria creație, care dintre ele credeți că vă reprezintă cel mai bine și la care țineți cel mai mult?

- Prietene Corneliu, avem toți însușirea filozofiei de viață, că nimeni nu e nemuritor, cumva, toți ne așteptăm la asta, dar am vrea să nu fie și pentru noi, că ne-am dărâma sufletește. Trăiești și tu pe deplin starea creatorului și știi că te zbați pentru un titlu, pentru o frază nopti întregi. Dacă ai mai mulți copii, nu prea poți zice pe care-l iubești mai mult, dar e totuși așa. Dacă ai mai multe cărți, poți spune că le iubești pe toate, dar trebuie să poți face diferența pentru cele mai valoroase în perspectiva de după viață și a interesului public. Eu cred că teza de doctorat, editată cu titlul *Tudor Pamfile și revista Ion Creangă*, o integrare a celui mai mare folclorist-culegător din cultura noastră în cadrul etno-folcloristicii romantice (am lucrat la ea 22 de ani), remarcată atunci ca o lucrare unică, e marcajul meu în folcloristica românească, „înăluntru” căreia am câteva mii de texte culese, câteva zeci de lucrări publicate. Nu poate lipsi romanul *Zăpadă pe flori de cireș*, despre care Theodor Codreanu scria că este primul roman realizat în istoria culturală a județului Vaslui, dar din listă nu poate lipsi *Prima*

clasă, primul studiu și dicționar al scriitorilor și oamenilor de cultură de pe Valea Zeletinului, nici *101 vashuieni pentru 100 de ani*, cu ocazia Centenarului Unirii, nicicum *Bătălia pentru Vaslui/222 printre noi*, 740 de pagini, cele mai de seamă microportrete consacrate unora dintre cele 1088 de personalități pe care le-am interviuat. Evidențiez în special, *Jale și eroism românesc la Cotu Donului... și după(!)*, din 2020, o istorie UNICĂ, refăcută după 77 de ani, cu cei 7 sutaviețuitori de la această cea mai mare catastrofă a armatei române. Sunt mărturii și scene terifiante ale celor de pe front, e și un jurnal al ofițerului Tache Brumă, de la Podu Turcului, prizonier la nemți, deci o altă carte unică în cultura și istoria românească. Mai adaug *Opera magna 4* (2021), cu interviurile cu cei 10 președinți de stat, 16 prim-miniștri, Papa, Teoctist, Daniel, alți înalți ierarhi... și pot continua. Numai că revista internaționalizată, unde publici și domnia ta, și Dumitru Brăneanu, și Ioan Dănilă și aprilistul Viorel Savin nu poate fi uitată, pentru că mi-a adus recunoașterea de membru al Asociației Scriitorilor din America de Nord – și, e prea importantă să poată lipsi dintr-o listă, fie și așa de selectivă. Dacă mai suporti, adaug alte mari realizări: PRIMA televiziune privată din istoria României (Licența 001/TV), primele posturi de radio (și rețea) din județul Vaslui, ziarul *Meridianul de Iași-Vaslui-Bacău*, care face 25 de ani de la apariție și păstrează o tematică de 16 puncte atinse...

- Izbânzi pentru care merități toate felicitările. La mulți ani!

Cornel Simion GALBEN

Tudor Ghideanu despre filosofia lui Eminescu (XII)

14. Filosofia culturii

Profunde judecăți teoretice formulează Eminescu și cu privire la creația în domeniul culturii, cu referire directă la cultura română. Profesorul Ghideanu, ținând cont de aprecierile cărturarilor români care l-au precedat, pornește de la o premisă categorică: „Eminescu reprezintă, indubitabil, cea mai amplă și diversă instituție culturală a poporului nostru. Nu există, propriu-zis, domeniu al cultural-spiritualului față de care să nu se fi situat cu cea mai deplină forță a judecății teoretice” (*Istoria filosofiei românești*, ediția a II, vol. I, 1985, p. 612).

Consecvent cu sine, dar și cu adevărul istoric, Eminescu aduce noi și noi argumente împotriva celor care acceptă importul «formelor fără fond». Își construiește astfel, cu sârguință, o concepție originală asupra culturii și civilizației. Tudor Ghideanu ne reține atenția, mai întâi, printr-un fragment din articolul „Imitarea civilizației străine”, publicat de Eminescu încă din 22 decembrie 1876, în *Curierul de Iași*: „Răposatul Marțian în Analele statistice, Titu Maiorescu în critica direcției culturii române, d. Ioan Ghica în Convorbirile economice, Teodor Roseti în articolul «asupra progresului la noi», M. Eminescu în discursul public «asupra influenței austriece», au arătat cu toții că primirea formelor de cultură ale străinătății, fără bazele economice și cuprinsul echivalent, se soldează cu mizeria claselor muncitoare” (Mihai Eminescu, *Opera politică*, vol. I, p. 98, Ediția I. Crețu).

Pentru a înlătura orice posibilitate ambiguă, în legătură cu poziția

eminesciană, universitarul ieșean face câteva precizări importante. Autorul are în vedere principialitatea și consecvența cu care Eminescu se interesa de soarta culturii și civilizației românești, la timpul respectiv.

De aceea, profesorul Ghideanu subliniază, mai întâi: „În primul rând, respingerea «formelor goale» ține la Eminescu de întreaga sa teorie despre non-naturațea dezvoltării noastre economico-sociale potențată la maximum de guvernarea liberală, a cărei așa-zisă «deschidere» față de progresul occidental a condus la multiple impasuri” (*Istoria filosofiei românești* p. 612). În sprijinul acestei susțineri T. Ghideanu aduce un argument din scrierile lui Mihai Ciurdariu, cel care în studiul *Eminescu și problema țărănească* scria: „Tragismul și dramatismul luptei lui Eminescu sunt un rezultat al conflictului dintre luciditatea cu care privea realitatea și idealul său de stat național, ideal contrazis de evoluția României în condițiile «epocii de tranziție»” (*Revista de filosofie*, nr. 3/1972, p. 387). Tudor Ghideanu subliniază ideea că „Eminescu n-a asumat pur și simplu o teză culturologică a junimiștilor, în particular a lui Maiorescu, ridicându-se, și el, împotriva «formelor fără fond». Caracterul criticii eminesciene vizează «pripeala», falsul «raționalism», graba introducerii unor forme necorespunzătoare, și mai mult decât atât, netrebuitoare unei dezvoltări armonioase a țării” (*Istoria filosofiei românești*, p. 613). O explicație asemănătoare, dar cu alte nuanțe, oferă Mihai Dorin: „Abordând realitatea după metoda hermeneutică, a interpretării fenomenului în sine și în contextul său, Eminescu a constatat fractura provocată de instrumentele capitaliste ale Occidentului în societatea tradițională românească, nepregătită social, economic și cultural pentru terapia de șoc. Acesta este motivul pentru care Eminescu a propus structurarea civilizației noastre pe criteriul eminamente european al adevărului, singurul care poate să ordoneze valorile în sensul competiției” (Mihai Dorin, *Civilizația Românilor în viziunea lui Eminescu*, Editura Fundației Culturale Române, București,

1998, p. 46). Meritul lui Tudor Ghideanu derivă și din faptul conexării explicației eminesciene cu ideea patriotismului. Și aduce ca argument un fragment din publicistica poetului-cugetător: „Ar trebui în sfârșit a se da un atac eroic cauzelor care produc degenerescența și diminuarea populațiilor, ar trebui ca interesul general să nu ni se pară o utopie, o acțiune zadarnică sau o idee nerealizabilă. Nepotrivite vor fi fost pentru noi înaintele forme a civilizațiunii pripite, introduse ca o plantă exotică pe pământul nostru, dar cu încetul și cu stăruință cultura se va aclimatiza și, din cosmopolită va deveni națională” (M. Eminescu, *Opera politică*, vol. II, p. 555, Ediția Ion Crețu). În fapt, determinarea lui Eminescu era mult mai profundă și mai filosofică, bazată pe dinamica raportului biologic dintre ereditate și adaptabilitate: „Când o societate contractează necesități noi ca a noastră, ea trebuie să contracteze totodată și aptitudini noi. Un organism e rezultanta a două puteri opuse; a eredității, principiul conservator, prin care rassa și individul păstrează și transmite la urmași calitățile care i-au fost favorabile în lupta existență, și a adaptabilității, principiul progresiv prin care rassa caută a-și apropia aptitudini noi, ce i le impune noul mediu înconjurător” (*Idem*, p. 498). În acest sens, Eminescu aduce completări: „Mediul social și economic în care un popor trăiește nu trebuie schimbat peste noapte, ci încet, pentru ca oamenii să aibă timpul necesar să se adapteze condițiilor noi” (*Idem*, p. 498).

Se impune apoi o altă observație îndreptățită a lui Tudor Ghideanu: „Filosofia culturii comportă, la Eminescu, o dependență suplă de explicația sa generală deterministă, precum și de teoriile amintite: a golurilor, a compensației etc., subordonate demnității primare a *muncii productive* și a rostului ei edificator pentru orice societate” (*Istoria filosofiei românești*, p. 614).

În concepția filosofică eminesciană asupra culturii sunt aduse explicații geniale și cu privire la artă, precum și asupra limbajului. Afirmație

subînțeleasă întrucât, așa cum nota Zoe Dumitrescu-Buşulenga: „Aventura istorică a creației eminesciene oferă o strălucită paradigmă a destinului operei de artă în general, destin asemănător, prin etapele sale, cu acela care diriguiește evoluția vieții omului” (*Cultură și creație*, Editura Eminescu, București, 1976, p. 297). În același sens, Tudor Ghideanu scrie: „Așa cum se vede din traducerea unui text filosofic german sub titlul *Cultură și știință*, cultura este urmărită ca tot, ca întreg al elementelor vieții spirituale, ca o anumită stare și grad de dezvoltare a inteligenței, ca un anumit mod al acțiunii, conduitei și manierelor etc. (*Istoria filosofiei românești*, p. 614).

Tudor Ghideanu se limitează doar la câteva generalități cu privire la filosofia eminesciană asupra artei. Pleacă tot de la traducerea textului filosofic amintit, făcând următoarea observație: „Traducerea acestui studiu ne probează că Eminescu utiliza el însuși idei de circulație în epocă precum: «podoaba cea mai nobilă a unui popor este arta și cel mai nobil simț al omului e cel estetic; e un privilegiu al culturii de a se bucura de această podoabă a vieții și de a onora și gusta frumosul pe toate căile, însă cel mai frumos din toate câte sunt frumoase este sufletul cel frumos»” (*Idem*, p. 615).

În completarea acestor observații aduc în atenție notațiile lui Theodor Codreanu: „marea descoperire a lui Eminescu este că *arheul*, ca adevăr («singura realitate pe lume»), se ascunde în *poveste*... Geniul lui Eminescu a înțeles că, în definitiv, arta însăși ține de esența *poveștii*, iar poezia lui trebuie citită sub aspect miraculos al *poveștii*, care nu se restrânge deloc doar la specia epică binecunoscută” (*Poezia ca «poveste» a armoniei*, în volumul *Hyperionice*, Editura Junimea, Iași, 219, p. 35).

Tot foarte succint prezintă Tudor Ghideanu și concepția eminesciană asupra limbajului. „Concepția filosofică eminesciană asupra limbii este foarte modernă, în sensul că, pe de o parte, el urcă la înălțimile unei priviri a sincroniei și întregului, a ordinii esențiale a corelației, iar pe de altă parte, nu pune raportul dintre limbă și gândire într-o dualitate simplistă: «Limba și legile ei dezvoltă cugeta-

rea» (ms. 2257, f. 175)” (*Istoria filosofiei românești*, p. 616). Ideea legăturii esențiale dintre limbă și gândire este derivată și din alte cugetări eminesciene, de unde rezultă că, în viziunea poetului-filosof, limba românească este «limba veche și-nțeleaptă», care „se află într-o coerență deplină cu gândirea pe care o exprimă, «căci numai o limbă în care cuvintele sunt împreunate c-un înțeles hotărât de veacuri este clară, și numai o cugetare, care se servește de o asemenea limbă, e limpede și cu temeii»” (*Idem*, p. 616).

Și tot în completarea abordării profesorului Ghideanu, aduc în atenție accentele puse de Theodor Codreanu. Curajul eminescologului de la Huși vine de la faptul că propune o trecere spectaculoasă de la Lucian Blaga la Mihai Drăgănescu. Ce spunea Lucian Blaga? Vorbind despre românismul lui Eminescu și Coșbuc, el scrie: „Eminescu e de un românism sublimat, complex, creator. El e mai aproape de ideea românească; Coșbuc e mai aproape de fenomenele românești. Coșbuc ar reprezenta poporul românesc printr-un fel de consimțământ plebiscitar, Eminescu îl reprezintă printr-un fel de legitimitate de ordin divin” (*Spațiul mioritic*, în volumul *Trilogia culturii*, Editura pentru Literatură Universală, București, 1969, p. 253). Și ce spunea Mihai Drăgănescu? „Pentru Eminescu *Archaeus* se găsește în sămburele lumii, în existența cea mai profundă, dar și în structura lucrurilor. Chiar și pe hârtia scrisă. Cum de a putut gândi astfel în secolul trecut? *Archaeus*-ul eminescian este informația recunoscută astăzi de știință, dar și informația fenomenologică informatorială” (Mihai Drăgănescu, în volumul publicat de Mihai Cimpoi, *Dialoguri cu eminescologi din toată lumea*, Chișinău, București, Editura Litera-David, 1999, p. 63). Prin această „trecere”, Th. Codreanu dovedește că ontologia arheului cuprinde și limbajul. Idee pe care o acceptă și Tudor Ghideanu.

În încheierea capitolului *Mihai Eminescu din Istoria filosofiei românești*, Tudor Ghideanu conchide cu mare hotărâre: „Acesta este cosmosul, ordinea frumoasă a convingerilor și a operei eminesciene, care trebuie să rămână pentru cultura românească

pildă și imperativ” (*Istoria filosofiei românești*, p. 618). O hotărâre de la care s-a cam abătut, chiar el, în lucrarea *Filosofia lui Eminescu*.

15. Încheiere nostalgică

Mă despart cu nostalgie de scrierile eminescologice ale fostului și îndrăgitului meu profesor Tudor Ghideanu. Cu nostalgie dar și cu un fel de nemulțumire. Cunoscut destul de bine contribuția și performanțele cercetătorului în acest domeniu. Și mi se pare nepotrivită atitudinea confrăților. Nu este citit, citat și nici măcar amintit, așa cum ar merita. De exemplu, Mihai Cimpoi în *Mihai Eminescu – Dicționar enciclopedic* (2013) îl menționează o singură dată, doar într-o paranteză. Încerc să îmi explic situația pentru a putea învăța din eventualele greșeli.

Încă din timpul studenției mi-am propus să stau la umbra acestui distins universitar. Mi-am imaginat că în 1963, absolventul ca șef de promoție la Facultatea de Filosofie din Iași, Tudor Ghideanu a fost recomandat să pătrundă gospodărește în „Pădurea filosofiei românești”. Tânărul absolvent a înțeles mesajul și și-a asumat misiunea. A început acțiunea plecând de la faza prospecțiunii. Intrat în sanctuarul spiritualității noastre, Tudor Ghideanu a observat că în „pădurea” filosofilor există arbori falnici, există și uscături, dar există și o poiană, un loc liber, un spațiu gol. În plus, mai observă că din „pădure” lipsește un arbore de o specie rară, tocmai cel destinat să reprezinte spiritualitatea românească. Adică lipsa supremația spiritualității noastre, lipsa germinația ghindei arheității românești, lipsa Mihai Eminescu. Ceea ce s-a întâmplat descoperim, parțial, în comentariile anterioare. Să nu uităm faptul că în cercetarea eminescologică Tudor Ghideanu parcurge două etape, separate de evenimentele din decembrie 1989.

Ce am învățat eu din experiența profesorului Ghideanu? Am descoperit, încă o dată, că arborele ce înglobează creația unui geniu trebuie lăsat în legea lui. Că orice intervenție politică, ori religioasă, nu rămâne nesancționată.

Ștefan MUNTEANU

Nichita Stănescu și plopul Gică

E cunoscut atașamentul lui Nichita Stănescu față de spațiul carpatin al României, în care a văzut lumina zilei și a evoluat pînă la starea de adorație poetică și exaltare, poetul scriind cele mai reușite poeme patriotice de simțire autentică. Putem spune că el s-a integrat spiritual în matricea spirituală a poporului român, pe care l-a onorat cu poezia sa. Spiritul său rafinat și de anvergură, nu era alcătuit dintr-o fracțiune de român după tată și altă fracțiune rusească, după mamă, poezia creată de el fiind aptă pentru a fi integrată astfel în universalitate, cum reiese clar din *Necuvintele* și din cele *11 elegii* cu ambasadorul numit *Omul-fantă*. Este un miracol genetic al naturii cum au fuzionat în poetul atît de iubit și prețuit, numit de cei apropiați simplu – Nichita – cele două gene endogene, conferindu-i acel statut inconfundabil de om universal, al tuturor. „Prietenii mei nu sunt mulți, dar sunt în schimb nenumărați.”, obișnuia el să spună spre finalul scurtei sale vieți. Printre acești prieteni nenumărați ai poetului trebuie să includem și plopul Gică. Datorită lui Nichita Stănescu, plopul căruia el i-a dat acest nume a devenit tot atît de celebru ca salcîmul dintr-o povestire a lui Marin Preda sau ca vestitul cireș din amintirile lui Ion Creangă. Dar mult mai la îndemînă ar fi să-l comparăm cu celebrul tei al lui Eminescu. Există o fotografie în care-l putem vedea pe Nichita Stănescu stînd în

picioare la baza trunchiului masiv al ilustrului plop, avînd în mîna dreaptă niște pagini cu poeziile sale, din care îi citește cu pasiune și dedicație vădită, avînd mîna stîngă puțin ridicată la piept, indicînd faptul că se adresează acestui personaj vegetal. Este un personaj simbolic desigur, semn că poeziile îi sunt dedicate cu subînțeles și un anumit filc. Pentru cineva care nu știe nimic despre viața literară a epocii în care se petrece această acțiune (deceniul 7 al secolului XX), gestul lui Nichita Stănescu de a-și citi poeziile unui copac pe care l-a botezat Gică pe deasupra, pare ridicol, fiind considerat eventual un capriciu, o ieșire teribilistă a poetului, ca multe altele pe care le-a avut de multe ori în aventura vieții sale. Aș aminti aici o întîmplare din timpul liceului de la Ploiești, cînd s-a prezentat în fața colegilor după ce și-a ras o sprînceană, fapt relatat dacă nu mă înșel de criticul Eugen Simion, care era coleg cu poetul. Fotografia la care mă refer și care m-a determinat să scriu acesste rînduri, este reproducă pe coperta unei cărți de format mare – 29 pe 20 de centimetri, de 56 de pagini, publicată în 1993 și intitulată *Îngerul blond*. Această carte este de fapt un album omagial, așa cum suntem avertizați la prima pagină: „Se dedică memoriei lui Nichita Stănescu, cu prilejul împlinirii a 60 de ani de la naștere și a 10 ani de la trecerea în eternitate”. Albumul, apărut sub îngrijirea doamnei profesoare Mariana Stănescu, sora poetului, își propune să fie o contribuție la arhiva „Nichita Stănescu”. Și chiar este într-adevăr o contribuție importantă la arhiva amintită, în cuprinsul albumului existînd un interviu cu mama poetului, Tatiana Stănescu și cu sora sa, urmate de cîteva mărturii ale celor care l-au cunoscut de aproape pe Nichita Stănescu, colegi de școală, profesori, prieteni apropiați, confrăți scriitori

și peste 70 de fotografii deosebite, unele dintre aceste imortalizări devenite celebre fiind executate de artiști fotografi cunoscuți și chiar vestiți, precum Vasile Blendea, Ion Cucu, Valeriu Matache, Aurel Mihailopol, Mihai Oroveanu, Ion Rus, Carmen Vulcan și alții. Unele imagini memorabile au fost reproduse după fotografiile din arhiva familiei poetului și din incinta Muzeului *Nichita Stănescu* din Ploiești, imagini foto realizate exemplar de Vasile Arsene și Samoilă Lucaci, iar interviul a fost reprodus parțial după cel realizat de Ovidiu Suciuc. Albumul a fost alcătuit și redactat de Ioan Predescu, iar coperta pe care-i reproducă și mărită fotografia la care m-am referit la începutul acestor pagini, a fost realizată de Vasile Blendea. Este foarte probabil ca insolita fotografie să fi fost realizată în parcul Cișmigiu, trunchiul masiv al copacului aflîndu-se la malul apei clare și calme a unui lac, iar parcul Cișmigiu se afla nu departe de Piața Amzei unde poetul locuia. Această fotografie atît de expresivă, reproducă de Vasile Blendea pe coperta albumului original, a fost făcută toamna pe conturul trunchiului celebrului copac și pe jos, la picioarele poetului, distingîndu-se mai multe frunze în cădere și proaspăt căzute. La o examinare mai atentă a fotografiei pot spune că frunzele lunguiețe aflate în cădere seamănă cu cele ale unei sălcii, pe cînd frunzele popului sînt mai rotunjite avînd forma unei inimi. Dar nu aceste amănunte mi se par importante în cazul de față, ci faptul că îl avem aici surprins pe Nichita Stănescu, poetul celebru, apreciat de multă lume, în ipostaza neobișnuită, în care citește cu patos unui copac, fie el plop ori salcie plîngătoare cu frunzele căzîndu-i la picioare, versuri din veo elegie sau din alte poeme. Studiind fotografia pe care am încercat s-o

descriu cât mai fidel cu putință, mi-au revenit în memorie primele trei versuri cu care începe *A șaptea elegie*, cea a opțiunii la real: „Trăiesc în numele frunzelor, am nervuri, / schimb verdele pe galben și / mă las pierit de toamnă”. // Nu știu să mai existe în literatura română vreo situație similară în care un poet anonim sau celebru ca Nichita Stănescu, să-și citească propria poezie unui martor sau unui interlocutor de natură vegetală, a cărui apreciere se rezumă la niște frunze veștjite aflate în cădere. Ce vrea să ne comunice poetul prin această lectură incredibilă adresată unui ascultător tăcut și resemnat din sfera vegetală? Există numeroase relatări ale celor care s-au aflat de mai multe ori în preajma lui Nichita Stănescu, despre faptul că poetul se adresa deseori unui plop imens din preajma apartamentului său din Piața Amzei, cu apelativul Gică, pe care-l lua drept martor al unor întâmplări, punându-i întrebări sau apostrofându-l muștrător. Întrebarea e de ce i se adresa Nichita Stănescu semetului plop cu apelativul Gică? De ce nu l-a numit Alex, Culiță sau Cristi? Nu cred că l-ar fi putut inspira în alegerea acestui subversiv apelativ Gică Hagi, gloriosul fotbalist, alintat de fanii săi Regele, poetul nefiind din cîte știu eu microbist, cum mai sunt numiți suporterii fanatici ai unor echipe de fotbal. Care să fie atunci misterul pe care autorul *Necuvintelor* și al capodoperei celor *11 elegii*, l-a ținut ascuns, păstrînd pentru sine enigma semnificației ușor ironice ale unui nume provenit de la popularul Gheorghe? Apelativul Gică adresat unui plop trebuie să fi avut o motivație intimă, un sens adînc, o dedicație metaforică, deoarece personajul arboricol cu acest nume a fost ales ca destinatar al unei lecturi în prag de toamnă. Fotografia aceasta îmi readuce iarăși în memorie cunoscutele versuri din poemul *Emoție de toamnă*, poem care a beneficiat și de interpretarea

muzicală a solistului Nicu Alifantis: „A venit toamna, acoperă-mi inima cu ceva, / cu umbra unui copac sau mai bine cu umbra ta”. Poate că avem în alegerea acestui nume adresat unui copac vreo motiune de cenzură adresată cu referire la un personaj real, vreun cenzor inflexibil din peisajul atît de pestriț al lumii literare, aceea din care face parte și Nichita Stănescu. Sau o fi vorba de vreun cenzor al securității travestit în plopul plin cu microfoane și camere - miniaturizate de luat vederi. Primul capitol al cărții lui Adrian Dinu Rachieru, *Nichita Stănescu – un idol fals?*, Editura Princeps Edit, Iași, 2006, intitulat „Despre gloria inerțială”, are ca subtitlu – *Nichita între Gicu și Alex*, apelativul Gicu referindu-se la Gheorghe Grigurcu, critic literar cunoscut ca un virulent contestatar al lui Nichita Stănescu încă din timpul vieții poetului, poet pe care-l considera un „idol fals” și un „produs al publicității”. Cum ilustrul critic Grigurcu dă semne că va înțelege și aprecia poezia lui Nichita Stănescu atunci cînd va face plopul pere și răchita micșunele, lucrurile încep să se lege, legendarul plop Gică făcîndu-i concurență neoloială criticului pentru care contestarea poetului a devenit pasiunea sau mai degrabă obsesia vieții sale. Cum poezia genialului ploieștean, numit în actul de identitate Stănescu Hristea Nichita devine o lectură grea, chiar imposibilă pentru un profesionist al arbitrajului literar, cum se consideră Gheorghe Grigurcu, există semne că plopul Gică, legendarul plop Gică a devenit mult mai familiarizat și comprehensiv cu poezia lui Nichita Stănescu, ba chiar mai puțin opac față de ea, decît criticul din Amarul Târg, așa cum numește el orașul Târgu Jiu, în care locuiește, oraș devenit celebru după ce Constantin Brîncuși, genialul sculptor, și-a plantat acolo Coloana Infinitului, pe care vin s-o admire omenii din toată lumea, pictori, sculptori, arhitecți și alți oa-

meni de cultură dornici să descopere la fața locului fenomenul artistic românesc. Nu-l putem acuza pe Nichita Stănescu de trivializarea poeziei sau a obișnuitului act cultural al lecturii poeziei sale față de un ascultător vegetal, sau unui interlocutor iubitor de versuri celebre selectate de el cu un anumit tîlc. Există o tristețe implicită în această bravură artistică a lui Nichita Stănescu, tristețe cu alte cauze și conotații decît cele ale lui Eminescu din cunoscuta poemă *Pe lîngă plopul fără soț*, aici tristețea fiind de natură erotică: „Pe lîngă plopul fără soț / Adesea am trecut; / Mă cunoșteau vecinii toți - / Tu nu m-ai cunoscut.” Poate că Nichita Stănescu vrea să ne spună prin bravura sa sfidătoare că-i este indiferent în fața cui își citește poemele, efectele fiind aceleași, mai precis efectele înțelegerii fiind similare pentru cele două regnuri – vegetal sau visceral. Substituirea unui ascultător uman real, prin altul extrauman (Plopul Gică în acest caz), vrea să ne dea de înțeles că „nimic nu este altceva / Piatra îmi este verișoară / Rudă de tată îmi este pomul / Rîul se trage din ochiul maică-mi / Nimic nu este altceva.” (din volumul *Măreția frigului*, 1972). Există în poezia lui Nichita Stănescu „invitația de a înțelege macrocosmosul prin microcosm, de a observa că omul și Terra sînt „obiecte cosmice”, cuvintele la fel, ca și culorile, sentimentele, frigul, muzica sferelor, tăcerea, senzația de abisal și de altitudinal, de tragic și de absurd, de sublim, de rarefiat sau de aglomerat, de lucid și de afectiv”. (spune criticul Aurel Martin în prefața la antologia *Starea poeziei*, Ed. Minerva, 1975). Pentru poetul Nichita Stănescu – autor al *Necuvintelor* – Plopul Gică este o rudă planetară, una dintre numeroasele și nenumăratele sale rude planetare, sau de prieteni planetari „nenumărați”.

Premeditare sau regretabilă confuzie?

- Scrisoare deschisă adresată domnului Ion Tudor Iovian -

Dragul meu prieten, peste câteva zile voi aniversa împlinirea vârstei de 80 de ani.

Unele reviste și instituții au ținut și țin să marcheze acest moment important din biografia mea, firimitindu-mă așa cum se obișnuiește. Adică, cu bună cuviință. Editura Junimea de exemplu, ținând să fie alături de mine în această iarnă a mea, a făcut efortul și mi-a tipărit chiar înainte de 4 aprilie un obiect de o rară frumusețe tipografică: ediția masivă, definitivă și revăzută, a romanului „Gresia albastre”!

În această perioadă, în general, am surprize dintre cele mai plăcute.

Însă marea surpriză a acestor zile a fost să citesc în revista „Cadran cultural” nr 2, martie-aprilie 2021, la pag. 8, prilejuită de amintita aniversare, o diatribă semnată de tine și intitulată: *Viorel Savin - așteptând ca viermele în hrean să se transforme în fluture.*

De ce vei fi compus această „demascare” a mea, cu atâta râvnă, mai ceva ca o demascare făcută cu spirit partinic în fostele organizații PCR, nu-mi pot explica. M-am tot întrebat: cu ce îi voi fi greșit, Doamne, de prietenul meu mă ceartă cu atâta supărare și noroi? Căci, de-a lungul prieteniei noastre nu am reușit să-mi inventariez decât fapte pentru care nu pot fi învinovați, - exceptând doar eventualitatea că ai avea plantat în tine morbul urii împotriva celui care îți face sau îți dorește binele!

Să fi greșit că ți-am dedicat un număr întreg al revistei „Cartea” nr1 (11) din 2002, - interviu, studii, cronici, recenzii și fotografii, cu care am văzut că te mândrești? Că am scris eclatant despre tine și despre scrisul tău? (Nu regret, - vezi volumul „Acorduri pentru urechi surde”, reeditat de trei ori.) Că am cerut, ca Președinte al Filialei USR, în 2003, juriului, să „inventeze” ad-hoc un premiu pentru eseu, - pe care ți l-am și acordat, însoțit de sponsorizarea respectivă? Că la propunerea mea ai fost cooptat în Comitetul director al Filialei USR? Că ți-am editat în 2004 o carte, la editura

mea, - Casa scriitorilor? Că mereu și mereu am insistat pe lângă criticii zonei - universitarul Adrian Jicu poate mărturisi de câte ori l-am agasat cu propunerea! -, să scrie o carte dedicată poetului Ion Tudor Iovian? Cu toate acestea amintite, și comportându-mă în felul acesta, să-ți fi greșit, oare?!... Mărturisesc că sufăr și că mi-e jenă să amintesc investițiile în prietenia noastră, dar aș vrea să-mi (și în același timp să-ți!) răspunzi cinstit: **ce, și de ce ți-a cășunat pe mine, prietene?**

Sau, de vină că ai scris această „demascare” cu iz de vendetă să fie faptul că nu te-am susținut în conflictul tău, psihanalizabil de altfel, cu ceilalți onorabili scriitori din Buhuși? Să fiu vinovat că am răspuns pozitiv chemărilor lor de a mă implica în activitățile culturale ale orașului tău, fără să țin cont de idiosincrasii tale? Dragul meu, nu ți-ai ales bine ținta; dar, mai ales, nu ți-ai ales bine momentul!

Însă, ca să nu vorbesc *rolle-rian* precum domnia ta - adică fără dovezi -, deși îmi repugnă demersul, să analizăm compunerea pe care, probabil, în logica ta sucită, numai din iubire și din altruism *iovianesc* ai făcut-o:

Sub moto-ul unor spuse de ale mele, de care nu mă dezic fiindcă îmi fac cinste, (*Umilitor nu este să cazii, ci să nu te ridici. - Mereu în alertă, am fost totdeauna pregătit să parez. Atacând! - Am fost educat că omul, în trecerea lui prin lume, trebuie să lase o urmă! Poate și din cauza asta m-am trezit cu foarte mulți dușmani; niciodată nu am putut înțelege de ce unii se zbat să lase în lume, neapărat o urmă murdară! (Sic!) - Numai celor hotărâți și tenace le este dat să își schimbe contextul în care comunitatea i-a inventariat.*), domnia ta desfășori un potop de aserțiuni dintre cele mai ipocrite și mai joase.

Astfel, după ce mă elogiezi vizibil scrâșnit, afirmi că VS este *cel mai adesea dispus să-și comunice proiectele, toate de premiul național sau măcar de Nobel!, oricui vrea să-l asculte.*

Ironia ta, dragul meu, este lip-

sită de minim respect. Căci, cu excepția cărților pe care le-am scris (cincizeci și unu de volume!) într-o firească discreție, proiectele celelalte **trebuiau discutate în mod obligatoriu** cu OAMENII, concretizarea lor cerând mult sacrificiu de timp și investiție de inteligență. Îți amintesc că „proiectele, toate” au fost nu „de premiul Nobel”, cum zici, ci importante. Exemplific doar cu: înființarea Filialei USR la Bacău, înființarea publicațiilor „Cartea”, „Moldova”, Opinia băcăuană” și „Teatrul românesc”, organizarea expoziției „Nicu Enea” în sediul Parlamentului României, reabilitarea morală și din punct de vedere axiologic a marelui pictor Nicu Enea (am scris trei cărți despre el, care au și fost reeditate!) etc., etc., deci a trebuit să discut cu... **oricine „a vrut să mă asculte”!** Care-i vina? Să pun malițiozitatea ta pe seama invidiei că ție nici măcar prin minte nu ți-ar fi putut trece posibilitatea realizării unor asemenea Proiecte? - Ca bun cunoscător de oameni îți înțeleg frustrările, dar nu îți admit injuria, căci iată: folosești cu ipocrie motto-ul care denotă din partea mea tărie de caracter, hotărâre și lipsă de teamă în fața unora ca tine, ca să mă prezinți publicului ca pe un monstru mereu doritor de conflict. Citez: „*Viorel Savin e în toate aceste ipostaze - reale și ficționale, o natură pronunțat conflictuală și nu există om din anturajul său care să nu fi constatat asta.*”

Niciodată nu am negat că mi-am dus până la capăt conflictele, dar în toate - ca și în acesta, iată, pe care „îl trăiesc” în acest moment cu tine! -, nu eu am aruncat primul cu piatra! Ci doar am ridicat-o! Și am mai recunoscut că singura vină ce mi se poate reproșa în asemenea situații este doar aceea că, poate, am aruncat-o cu prea multă putere înapoi, în pieptul celui ce pe nedrept m-a lovit. Dar de aici, până la a-mi pune în cârcă vina tuturor conflictelor din viață, și a afirma că urmare a naturii mele conflictuale sunt și procesoman, este o abjecție, căci susții fără niciun scrupul moral: „*Târât fiind prin procese, multe provocate de el însuși, a trebuit să*

combată și să se pună între paranteze ca scriitor.” Dacă ai fi avut noblețea de a recunoaște că acele multe procese au fost provocate, este adevărat, de mine însumi, dar numai în căutarea dreptății!, nu așa fi avut nimic de obiectat. Dar tu - care știi că am fost printre foarte pușinii care au avut puterea și curajul să se judece (și să câștige, după unsprezece procese lungi!) cu conducerea Consiliului județean care, prinsă în chingi, a încercat cu disperare să scape de obligațiile față de mine prin recursuri repetate la toate instanțele: la Judecătoria, la Tribunal, la Curtea de apel și la Curtea supremă -, ai ascuns adevărul. Și m-ai incriminat. Moral. Când? Cu ocazia zilei mele de naștere! Urât, dragul meu.

Apropo: după ce „mi-ai cop-t-o” în halul acesta, te simți mai liniștit? Poți să te privești, fără să tresari, în oglindă? – Sau: pe cine, urmărind obținerea unor posibile beneficii, ai vrut să îndatorezi, murdărindu-mă? mă întreb cu oroare.

Cu aceeași superbie glizezi de la incriminarea mea ca individ inadaptabil (conflictual), la negarea valorii cine știe căror cărți de-ale mele, căci zici cu aer deștept, ca de la catedra-ți, ferindu-te de exemple: *Când însă subiectivitatea devine copleșitoare, intempestivă, când planurile real și ficțional se învălășesc, tensiunea creatoare se dizolvă în altceva, de miză mică. Atunci apar cărți de o valoare discutabilă, din care esteticul lipsește și lasă loc eticului fără orizont, tezei morale fără fundal metafizic.* Poffim?!... Oricare om, cu oricât de puțină glagorie, ar simți că aici ar fi trebuit să-ți susții dicteul automat, cu dovezi. Căci, dragul meu, fără bun simț - dar nu mai contează! -, vorbești totuși despre un om care a produs douăzeci și nouă de premiere teatrale pe unele dintre scenele importante ale țării, dintre care unele s-au reprezentat nu ca acum, „de formă”, ci câte doi, patru, sau chiar și șase ani la rând în fața publicului, și care a mai și scris aproape un raft de bibliotecă! În toate demersurile sale literar-dramaturgice, acest om pe care îl nedreptățești, cu una sau două excepții, a fost bine întâmpinat de public și de critică! În cazul acesta de flagrantă rea credință, te întreb, pa-

rafranzându-te: *De la ce înălțime morală îți exprimi aceste accente vituperante? Cât de mare și de îndreptățită îți este conștiința ultragiată? Te așezi deasupra umanității, considerându-te singurul asupra căruia nu ar putea cădea pietrele lapidării?*

Dragul meu prieten despre care toți cei care ne cunosc știu că ți-am făcut și ți-am dorit numai bine, am stat din nou și m-am gândit, căutând motivul urii/invidiei/frustrării tale nefirești, și cred că l-am găsit:

Singura carte despre care, pe aproximativ jumătate din cinica ta „demascare”, vorbești strâns legat de Protestul meu împotriva valorizării fostului colaborator al Securității, regizorul Geirun Țino, și de conflictul (meu) cu regizorii, este „Ca viermele în hrean”. M-am întreb de ce ai ales tocmai volumul acesta de **memorii necenzurate** în care îmi public și Dosarul de Urmărire Informativă și mi-am amintit că în calificarea demersului meu invocî doar autorități anonime. Citez: **... alții l-au receptat drept un denunț la fel de mizer ca acelea publicate în facsimile în carte.** Alții l-au receptat?... Nu, dragul meu! Doar tu, cu îndoielnică morală, îl receptezi astfel. Căci în nicio cronică nu s-a spus ceea ce spui. Și nu am auzit încă pe nimeni susținând ineptia! Cum, adică? Victima care își arată cu degetul turnătorul plătit de organele represive, comite un act la fel de mizerabil ca acela săvârșit de denunțator?!... Scumpul meu prieten, verifică-ți, rogu-te, sistemul de valori! Căci mai observ încă un fapt alarmant: tu, care te afișezi drept hotărât trăitor întru Domnul, în însăilarea ta cinică sfidezi chiar virtuțile creștine ale iertării! Citez: **Viorel Savin era capabil să cadă la pace doar dacă în urma tratativelor își asigură mici avantaje ori îl determina pe adversar să renunțe la continuarea conflictului și să facă publică „pacea” care s-ar fi obținut ca semn de inteligență, judecată dreaptă, civilitate, mărinimie, onestitate și respect între beligeranți.** Bun, și ce rău vezi tu, creștine, în **renunțarea la continuarea conflictului?** Să constat că umorile tale nu suportă „pacea”? Fiindcă la fel de dur și de savant îmi blamezi permanentele tentative de pace și de

împăcare cu ceilalți. Citez: **Nu cred că stingerea conflictelor, indiferent cum ar fi fost obținută, a fost vreodată prilej de bucurie pentru învingător sau că a adus cu adevărat armonia între părți. Ura, cătimea de drojdie resentimentară, otrava în fierbere, egoismul narcisiac în exces nu se sting nici măcar prin moarte. Între oameni de acest fel iertarea este exclusă.** – Despre care **fel de oameni** vorbești, Ioane? Despre cei care seamănă cu tine, cel care își detestă confracții buhușeni?

Dacă voi avea puterea să te iert - și, bineînțeles că voi face eforturi să te iert pentru porcărioara închinată zilei mele de naștere, fiindcă așa este omenește -, după tine ar însemna că greșesc? Atunci, cum rămâne cu: *Și ne iartă nouă greșelile noastre precum și noi iertăm greșelile noastre, din Rugăciunea Domnească?* Căci...!?

Când am citit: *Remarcă înșă „punerea în pagină” a protestului, structura bine gândită, de „pumn formidabil”, arsenalul de mijloace și proceduri merit să desființeze un adversar căruia i se ia de la început statutul de ființă morală responsabilă și i se neagă viguros orice legătură cu lumea artistică,* m-am întrebat din nou: de ce oare prietenul meu de o viață îi ia apărarea turnătorului care a încercat să mă distrugă? – Prefer să nu comentez. Am spus suficient atunci când am scris adevărul în cartea care te-a supărat: că după ce ai stat de vorbă cu lucrătorul de securitate arondat pe lângă școala la care lucrei, timp de doi ani de zile m-ai ocolit cu teamă! Bine ai făcut. În acele vremuri nu-ți cerea nimeni să arăți că ești viteaz. Regret însă că, fără să-mi dau seama - dar iată: acum mi-o plătești! -, **ți-am tăiat orice cale de a te înscrie eroic, cum este la modă acum, printre cei aprig năpăstuiți în Absurdistanul ceușist!**

În încheiere, înțelegându-ți bine construcția sufletească, te asigur că sufăr sincer pentru tine!

Întristat și încă mirat până peste poate, îți doresc tot binele din lume!

Viorel SAVIN

Luncani, 29 aprilie 2021

Centenar George Nestor

N. 18 mai 1921, în satul Chetreni, comuna Motoșeni, județul Bacău - m. 24 octombrie 2003, la București. **Redactor, poet, prozator, publicist.** Ivit pe lume în familia numeroasă a învățătorului Ioan V. Nestor, a trăit în armonie alături de cei cinci frați și șase surori, dând fiecare după puteri ajutor la treburile gospodărești ale iubitoarei lor mame, Steriana. Deși umbră de multe greutăți materiale, copilăria sa avea să fie mai târziu oglindită în culori favorabile în câteva cărți de proză, ce l-au avut în prim-plan pe tatăl său, care i-a fost și dascăl în ciclul primar, urmat la Școala Chetreni (1928-1932). Deprinzând dragostea de carte de la acesta, a căutat să-i răsplătească strădaniile cu rezultate bune la învățătură, mai întâi la celebrul Liceu „Gheorghe Roșca Codreanu” din Bârlad (1932-1936, în prezent, Colegiu Național) și apoi la Liceul „Mihail Kogălniceanu” din Vaslui (1937-1941), unde s-a transferat pentru a beneficia de internatul acestuia și a-și scuti părinții de alergătură. Cititor pasionat, a început el însuși să scrie, debutând cu versuri în revista școlară **Vlăstarul** (1940), pe care avea să o coordoneze în calitate de redactor-responsabil (1940-1941). Mai mult pentru a evita înrolarea în armată și trimiterea direct pe front, în 1942 se înscrie și devine student al Facultății de Medicină Veterinară din București, pe care o va abandona însă doi ani mai târziu, când e admis la Facultatea de Litere și Filozofie a Universității din Capitală (1944-1948). Are, astfel, șansa să audieze cursurile marilor profesori G. Călinescu, Tudor Vianu și G. G. Antonescu, dar și să cunoască alte personalități ale vieții culturale, la recomandarea poetului George Tutoveanu, bunăoară, începându-și colaborarea cu poezie la cotidianul lui Pamfil Șeicaru, **Curentul** (1943). Ca student a debutat și într-o publicație literară, revista **Viața**, condusă de Liviu Rebreanu, inserându-i în pagini poezia **Mila**, care, poate și datorită recomandărilor băcăuanului Mihail Chirnoagă, redactorul paginii

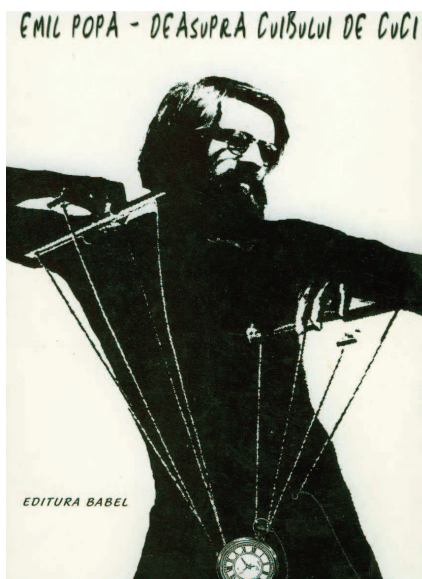

de literatură, l-a propulsat spre o colaborare de lungă durată. După absolvire, la intervenția aceluiași bun prieten bârlădean, G. G. Ursu, inspectorul școlar al regiunii Galați, îl numește ca profesor la Bârlad, numai că nu a mai reușit să se prezintă la post, căsătorindu-se în același an și intrând în vâltoarea publicisticii, mai întâi la **Glasul armatei**, apoi ca redactor la revistele **Albina** (1948-1951) și **Tânărul scriitor** (1953-1963), în paginile cărora a debutat mai mulți scriitori, prestând și o migăloasă muncă de îndrumare literară. Scurte perioade a fost, de asemenea, activist cultural, instructor artistic și director de club în sistemul sindical, iar din 1966 a revenit în presă, ca secretar-responsabil de redacție la **Revista de pedagogie**, sub egida căreia, începând cu anul 1969 a editat, în tiraje impresionante, **Almanahul părinților**. Chiar dacă a fost acaparat de travaliul redacțional, a continuat să scrie și să colaboreze cu versuri, povestiri, proză, reportaje, recenzii, anchete, mese rotunde ș.a. la o serie de publicații preponderent culturale și educative – **Cravata roșie**, **Cutezătorii**, **Luminița**, **Radio**, **Ramuri**, **Revista literară**, **România literară**, **Școala bârlădeană**, **Veac nou**, **Viața militară** –, dar și la ziarele din Capitală și din provincie, la alte almanahuri și culegeri, între care amintim **Omul de la catedră** (Editura Tineretului), **Bârladul odinioară și astăzi** (vol. I, București, 1980; vol. II, idem, 1982) și **A 8-a aniversare a bârlădenilor**

din București, 7 noiembrie 1981 (București, 1981). Editorial a debutat cu volumul de povestiri **Rața cu mărgele** (București, Editura Tineretului, 1958), sub aceeași editură publicând apoi cărțile similare **Puiuș ciorii** (1958), **Vodă-Cuza la Hanul Cucului** (1959, 1961), **Unde cântă ciocârliia** (1960), **Camionul lui Iliuș** (1962), romanele **Cineva scutură cuibul** (1961, ediția a II-a revăzută, cu titlul **Capcana viselor**, Editura Ion Creangă, 1971), **Călăreți în zare** (1963), **Flăcări pe apă** (1964) și **Omul din parc** (1965), feeria în trei acte **Colinaș Voinicul** (în colaborare, idem, 1960). Acestea au fost urmate de volumele de povestiri **Copiii și strada** (București, Editura Didactică și Pedagogică, 1969), **Bunici, părinți, copii** (idem, 1977), **Încotro fiule?** (idem, 1979), de povestirea științifico-fantastică, inclusă în 3 broșuri, **Castelul singuratic** (București, Editura Revistei Știință și Tehnică, 1971), de eseu pedagogic **Elev la 6 ani** (în colaborare, București, Editura Științifică, 1972), romanele **Capcana viselor** (București, Editura Ion Creangă, 1972), **Castelul singuratic** (idem, 1984) și **Regăsi-re** (București, Editura Eminescu, 1984), de noile volume de povestiri **Vodă-Cuza la Hanul Cucului** (reeditare, 1980), **Omul fără umbră** (1986), **Vânzătorul de înghețată** (1987), **Un oaspete ciudat** (1989), **Drumul spre cer** (1989) și **Povestiri biblice** (1999), toate sub girul Editurii Ion Creangă. Pensionat pe caz de boală în 1977, din pricina unei arterite la ambele picioare, a continuat activitatea literară și culturală, spre deliciul miilor de copii ce i-au citit cărțile. Membru al Uniunii Scriitorilor încă din anul 1949, a fost tradus în limba albaneză, inclus în dicționare și, cu povestiri, în manualele de limba română pentru clasele a III-a și a IV-a, fiind totodată recompensat cu diplome și medalii oferite de Consiliul Național al Organizației Pionierilor, Comitetul Central al „Crucii Roșii” și Consiliului de Stat, care i-a acordat Meritul Științific. ▶

Poetul Emil Popa

N. 9 iunie 1946, în comuna Zemeș, județul Bacău - m. 9 noiembrie 2006, la Zemeș. **Electronist, poet.** Fiul maistrului Ioan Popa și al Anetei (n. Spătaru), casnică, își începe studiile la Școala Zemeș (1953-1960), după absolvire fiind admis la Școala Profesională din Târgoviște (1960-1963), la o clasă cu profil electronic. Aici începe să scrie versuri, iar profesorul Ioan Popescu îi asigură, pentru a-l stimula, o locuință chiar în școală. Debutază în 1961, în ziarul local **Ogorul**, însă nu își ia în serios rolul de poet și, cu diploma de electronist în buzunar, în 1963 se angajează ca electrician la Schela de Foraj Zemeș, de unde se transferă în 1966, pe același post, la Schela de Petrol Zemeș. Chemat la arme în 1968, renunță după liberare la profesie și se încadrează ca miner, în 1972, la Mina Bălan, județul Harghita, începând o viață de boem care-i va șubrezii în cele din urmă sănătatea. În 1972 ia calea Capitalei, găsind un post de electronist la Uzinele Electronica și luând pulsul cenaclurilor bucureștene. Versurile îi sunt remarcate de Geo Dumitrescu, Adrian Păunescu și Nichita Stănescu, primul recomandându-l cititorilor revistei **Luceafărul**. Publică apoi în ziarele **Scînteia** și **România liberă**, în revistele **Caiete botoșanene**, **Contemporanul**, **Cronica**, **România literară**, **Săptămâna**, **Vatra**, aceasta din urmă acordându-i premiul său la Festivalul de Creație „George Coșbuc” de la Bistrița-Năsăud (1987). Absența studiilor îl obsedează, așa că în 1974 se înscrie la cursurile serale ale Liceului Pipera, pe care le va absolvi în 1978. Veșnic

neliniștit, renunță în același an la București și revine pe plaiurile natale, angajându-se ca tehnician la Schela de Extracție Zemeș și frecventând Cenaclul literar „Tristan Tzara” din Moinești, coordonat de profesoara Cornelia Mănicuță. Tot în 1978, scriitorul Ernest Gavrilovici îl include cu trei poeme în culegerea de creații literar-artistice și culturale ale cenaclurilor și cercurilor din biblioteci, cluburi și case de cultură, **Inscripții la Cântarea României** (Consiliul Județean Bacău al Sindicatelor), dar debutul editorial va veni abia în anul 2000, când Editura Babel din Bacău îi publică volumul **Poezia poeziei**, ilustrat de artistul fotograf Ioan Viorel Cojan. Între timp s-a numărat printre animatorii Cenaclului Artelor „Dimitrie Cantemir” din Moinești, coordonat de prozatorul Petru Cimpoeșu, obține Marele Premiu pentru poezie al Concursului „Porni Luceafărul” de la Botoșani (1985), Premiul pentru poezie al Concursului „Zaharia Stancu” de la Alexandria (1986), retras însă din cauza cenzurii politice, și înființează el însuși, în 1986, la Zemeș, Cena-

clul literar „Nichita Stănescu”. În tandem cu ilustratorul Viorel Cojan, publică la aceeași editură volumele de versuri **Să nu ucizi neîubind** (2001) și **Deasupra cuibului de cuci** (2003), se implică în apariția primului număr al revistei moineștene de cultură **AVA**, publică poeme în **Ateneu** și **Vitraliu**, scrie cu febrilitate mai ales după ce, în 2004, se pensionează de boală. Abcesul pulmonar tratat superficial de medici se transformă într-o tumoră, care, coroborată cu o formă rebelă de TBC, se va dovedi fatală, în pofida operației aparent reușite efectuate într-o clinică ieșeană. Semn premonitoriu, cu câteva luni înainte de a-și lua rămas bun de la lumea care-l izolase în locuința căpușită cu cărți, încredințase unei edituri bucureștene volumul **Postumele lui Socrate**, alte manuscrise aflându-se în posesia Editurii Babel și a noastră. Dintre acestea din urmă, trei poeme au apărut postum în **13 Plus**, ilustrând medalionul care i l-am consacrat.

Aniversări

Mai 2021

- 05 - Nicolae Stroe (1906-1990)**, actor, compozitor, memorialist, 115 ani;
- 16 - Romulus Valentin Dan Busnea**, jurnalist, economist, 60 ani;
- 24 - Gheorghe Caităr (1916-2000)**, profesor, dirijor, muzeograf, 105 ani;
- 25 - Cristina Ciobanu**, pictor, scenograf, 65 ani.

Iunie 2021

- 01 - Constantin Popa**, grafician, 100 ani;
- 03 - Sergiu Mandinescu (1926-1959)**, poet, 95 ani;
- 06 - Alexandru Cavaleru**, fizician; 85 ani;
- 11 - Mona Bordeianu**, actriță; 70 ani;
- 11 - Doru Octavian Dumitru**, comediant, 65 ani;
- 29 - Laurențiu Budău**, regizor, 55 ani.

Jurnalistul Romulus Valentin Dan Busnea

N. 16 mai 1961, în Toplița, județul Harghita. **Economist, merceolog, inspector, redactor, poet, publicist.** Este fiul Rozaliei, asistentă medicală, și al medicului specialist balneolog Romulus C. Busnea, care se vor stabili definitiv în pitoreasca stațiune Slănic Moldova. Aici, în aerul ozonat și ambianța pădurilor de conifere din Munții Nemirei s-a deprins încă din primii ani cu drumeția, desele evadări pe Valea Slănicului și în împrejurimi dezvoltându-i nu numai frumusețile zonei, ci și istorisirile legate de izvoare și de călătorii ce au venit să le soarbă licoarea vindecătoare. Și-a început studiile la Școala Generală nr. 1 din Slănic Moldova (1968-1976), unde în ciclul primar a avut-o ca dascăl pe învățătoarea Elena Iuteș, iar în cel gimnazial s-a putut bucura de cunoștințele insuflate, între alții, de profesorii Ioan Rău (limba și literatura română, vărul poetului Aurel Rău), Gheorghe Ionescu (matematică-fizică), Elena Ionescu (biologie-chimie), Gheorghe Befu (limba franceză) și Constantin Enea (educație fizică și sport, văr primar al poetului Nicolae Labiș). A confirmat bunele rezultate la învățătură și ca elev al Liceului Teoretic „Costache Negri” din Târgu Ocna (1976-1980, actualul Colegiu Național), unde profesorele Gabriela Bibire și Maria Mureșan i-au sădit dragostea pentru limba și literatura română, în timp ce colegii lor Mariana Mișcoci (limba latină), Lucian Corocea, Dorina-Mariana Gereș (limba franceză), Natalia Țirlea și Vasile Druguleț (limba rusă) i-au înlesnit cunoașterea altor limbi utile nu doar în călătoriile pe care avea

să le întreprindă. Un ghid competent în această direcție a fost profesorul de geografie Augustin Lepădatu, însă roluri importante în formarea sa au avut, în egală măsură, profesorii Ștefan Pelin (istorie), Eugeniu Țirlea (filosofie-economie politică), Ion Butucaru (educație fizică și sport), care l-a cooptat în echipa de atletism a liceului, cu rezultate remarcabile la fazele județene și naționale ș.a. Încorporat imediat după absolvire, a urmat în perioada stagiului militar un curs de sanitari, ce avea să-i aducă și o primă calificare, apropiată de profesiile părinților. Odată cu lăsarea la vatră s-a încadrat ca merceolog la Hotelul „Venus” din Perla Moldovei (1982-1989), continuând, tot aici, ca inspector de resurse umane (1989-1999) și, după absolvirea Facultății Economia Turismului Intern și Internațional din cadrul Universității Româno-Americane din București (1994-1999), ca economist (1999-2006), unitate pendinte acum de Sucursala Slănic Moldova a S. C. Sind.România S.R.L. Descoperind printre manuscrisele tatălui său *Legenda Nemirei* și alte consemnări ce meritau a fi continuate, la 40 de ani s-a decis că merită să-și încerce și el condeiul. A debutat publicistic în paginile revistei **Magazin In-**

ternațional, care i-a publicat notele de călătorie *Dresda, Florența Germaniei* (20-26 iunie 2001) și, la interval de o lună, o pagină întreagă, sub genericul *Bicentenar Slănic-Moldova* (25-31 iulie 2001), însoțită de fotografii color. Impulsionat de îndemnul și sfaturile primite de la dramaturgul Viorel Savin, jurnaliștii Mihai Buznea și Ioan Enache, poeții Ioan Prăjișteanu și Calistrat Costin, profesorul Ioan Dănilă, criticii literari Petre Isachi și Grigore Codrescu, a continuat să persevereze pe această linie, publicând de atunci peste 2500 de articole, știri, reportaje, opinii, interviuri, poezii în **Ateneu, Cartea, Curierul de Slănic, Flacăra lui Adrian Păunescu, Izvorul Numărul Unu, Lumea Misterelor, Magazin, Noi, Dacii!, Ora 25, România Turistică, Terra Magazin, Vacanțe și călătorii** ș.a. Tot în 2001, cu sprijinul primarului Andrei Șerban, a inițiat, redactat și publicat, împreună cu un colectiv de redacție din localitate, revista săptămânală **Noul Curier de Slănic Moldova**, care după cinci numere își încetează însă apariția, din lipsa fondurilor. În 2002, începe să publice la **Ziarul de Băcău**, în redacția căruia va lucra apoi ca redactor (2006-2009), dar colaborări fructuoase are, de asemenea, cu revistele **Credința ortodoxă** (din 2003) și **Plumb** (din 2007), cu publicațiile **Deșteptarea, Sportul băcăuan, Băcău Expres, Columna**, precum și cu blogul Alteței Sale Regale Principele Radu al României (din 2009). În 2008, inițiază și coordonează revista **Pași spre viitor**

(2008-2009), publicație a Colegiului Național „C. Negri“ din Târgu Ocna, un an mai târziu fiind însă nevoit, din pricina restructurărilor redacționale, să se reorienteze profesional și să lucreze, pentru un timp, ca recepționar la Hotel „Euro Vacanța“ din Slănic-Moldova (2010-2013). Ca licențiat în Economia Turismului (A. S. E. București, 1999), a valorificat o parte dintre cercetările sale, publicând, împreună cu lectorul universitar Cătălina Lache, volumul *Marketing Turistic - Studii de caz* (Iași, Editura TipoMoldova, 2004), apoi, sub semnătură proprie, o carte de o factură aparte: *Povestea unui colț de rai, Slănic-Moldova* (Bacău, Editura Ateneul Scriitorilor, 2011), ce a cunoscut și o ediție revăzută și adăugită, care a văzut lumina tiparului sub egida Editurii Magic Print (Onești, 2013). Începând cu anul 2014 a revenit în domeniul său de activitate, lucrând ca inspector de specialitate în cadrul Serviciului Public Județean pentru Promovarea Turismului și Coordonarea Activității de Salvamont Bacău, calitate în care a inițiat o serie de manifestări, între care amintim doar proiectele **Bacău-Personalități ale locului** (în colaborare cu Mihaela Băbușanu) și **Comorile județului Bacău**, ce au cunoscut deja mai multe ediții. Îmbinând cunoștințele obținute de la profesorii săi din facultate (Iacob Cătoiu, Virgil Balaure, Rodica Minciu, Puiu Nistoreanu, Silviu Neagu) cu realitatea din teren, a elaborat și publicat o suită de broșuri de informare, începând cu **Pârția de schi Nemira** (Bacău, Editura Grafit Invest, 2014, ediția a II-a, revizuită și adăugită, idem, 2015), **Stațiunile băcăuane, oaze de sănătate și rela-**

xare pentru toate anotimpurile - Slănic-Moldova și Târgu-Ocna, stațiuni turistice de interes național (idem, 2014, ediția a II-a, revizuită și adăugită, idem, 2015), **Ziua Nicu Enea - Valea Arinilor, Măgirești - Bacău, 2015, mai 28** (Bacău, Tipografia Elena, 2015), **Muzeul Răzeșilor Găzari de pe Valea Tazlăului Sărat - Prăjești - Măgirești, Bacău 2015** (idem, 2015), **Simpozionul Bacău - Personalități ale locului. Dimitrie Berea. Rememberare 40** (idem, 2017), **Centenarul unei granițe-ntre frați - Centenar Emil Rebreanu** (idem, 2017), **Comorile județului Bacău - Comuna Palanca** (Bacău, Editura Vicovia, 2017, împreună cu Liliana Atomulese), **Simpozionul Bacău - Personalități ale locului - Viorel Savin 77** (Tipografia Elena, 2018) și **Comorile județului Bacău - Comuna Poduri** (Bacău, Editura Vicovia, 2019). Că strădaniile sale n-au rămas fără ecou, o dovedesc multiplele recunoașteri, între care la loc de cinste stau *Premiul Special pentru debut în publicistică* (Gala Premiilor Presei Băcăuane, 2007), titlul de *Cel mai bun ziarist al anului 2009 în promovarea scrisă a jocului de Backgammon* (distanție atribuită de către Asociația Română de Backgammon și în anii 2011, 2012), *Premiul Istoria locală pentru „Povestea unui colț de rai, Slănic-Moldova“*, acordat de juriul Salonului Internațional de Carte de la Chișinău (31 august-3 septembrie 2013), *Premiul pentru publicistică* al revistei **Plumb** (2016), *Premiul Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România pentru presă online / 2018* (2019) și *Premiul „Dimitrie Ghika“* pentru contribuția adusă la promova-

rea identității și culturii românești, oferit de revista **Columna**, în cadrul Simpozionului Internațional „Dimitrie Ghika-Comănești“ (3 august 2019). La acestea se adaugă *Diplomele de Excelență* ale Centrului de Informare Europeană „Europe Direct Comănești“ și Primăriei orașului Comănești (2011, 2012, 2014), *Diploma de Merit* pentru inițierea și susținerea proiectului „Bacău - personalități ale locului“, ediția a II-a, Bacău, 30 mai 2017, includerea în antologia *In memoriam Artur Silvestri - mărturii tulburătoare* (București, Editura Carpathia, 2009) și cooptarea ca membru titular al Asociației Cultural-Științifice „Dimitrie Ghika-Comănești“ (2016) și al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România (2018). „Toate zbaterile și frământările mele, toate bucuriile, tristețile, dar și speranțele mele – *avea să mărturisească* –, se regăsesc și se vor regăsi în rândurile așternute pe hârtie, ce vor purta veșnic însemnul iubirii față de Dumnezeu și de minunata lume în care mi-a fost dat să trăiesc, și pe care, am iubit-o și o iubesc, până la suferință“.

Comemorări

Mai 2021

23 - Vasile Th. Cancicov (1873-1931), memorialist, publicist; 90 ani;

27 - Corneliu Buzinschi (1937-2001), prozator, editor, ziarist, 20 ani;

27 - Pavel Curcuță (1930-2001), preot, scriitor, 20 ani.

Iunie 2021

16 - Isaiia Răcăciuni (1900-1976), scriitor, traducător, 45 ani;

24 - Paul Nicorescu (1890-1946), istoric, 75 ani;

24 - Ion Roșu (1945-1996), poet, istoric literar, publicist, bibliotecar, 25 ani.

Poetul Victor Croitoru

N. 3 iunie 1951, în Bacău - m. 24 august 1994, la Bacău. **Poet.** Fiul Ioanei, contabilă, și al subofițerului Constantin Croitoru. Copilărește în orașul natal, începându-și studiile la Școala Generală „Spiru Haret“ (1958-1966). Le continuă, în primii ani, la Liceul „Anghel Saligny“ (azi, Colegiu Tehnic), cursurile de zi, și la Liceul „Vasile Alecsandri“ (în prezent, Colegiu Național), cursuri fără frecvență. Începe să scrie poezie încă din timpul liceului, în 1968 debutând în paginile cotidianului băcăuan **Steagul roșu**. Prima apariție în presa literară se produce în septembrie 1970, când revista **Ateneu** îi publică poemele *Încet rapsodic* și *Elegie la moartea poetului*. În 1972 își definitivează studiile, după absolvire încadrându-se ca merceolog la T.A.P.L. Bacău. Frecventează Cenaclul literar „Lucian Blaga“ al Casei de Cultură a Sindicatelor „Vasile Alecsandri“ din Bacău, condus de criticul Mircea Dinutz, urmându-i pe aspirații la gloria literară nu doar prin vastitatea lecturilor, ci și prin spiritul critic tăios, deloc pe placul veleitariilor. Incisiv și aprig în judecată, e la fel de aspru cu propriile creații, pe care le trimite constant revistelor literare și ziarelor, publicând poeme în **Ateneu**, **Contemporanul**, **Convorbiri literare**, **Lucefărul**, **România literară**, **Știința tineretului**, **Steaua**. În numărul din 2 august 1975 al revistei **Lucefărul**, criticul Gabriel Dimisianu îi face o prezentare entuziastă, propunându-l ca „un nou poet“, în care descoperă o „senzație de prea plin suflesc, de tumult lăuntric abia stăpânit, de comprehensiune la limita exploziei“, și publicându-i nu mai puțin de șase poeme (*O altă vârstă*, *Semnele toamnei*, *Sunt oare eu*, *Nisus formativus*, *Pacea istoriei...*, *Visul metamorfozei*). Peste un an avea să-și definitiveze volumul *Starea Stărilor*, pe care îl încredințează Editurii Albatros, dar neacceptând intervențiile în text ale cenzurii, nu va putea trăi satisfacțiile debutului editorial. E inclus, în schimb, cu patru poezii (*Pământ de țară*, *Lângă baraj*, *Vis de toamnă*, *Imaginația ta*) în culegerea de creații literar-artistice și culturale ale cenaclurilor și cercurilor din bibliotecă, cluburi și case de

cultură *Inscripții la Cântarea României* (Consiliul Județean Bacău al Sindicatelor, 1978), coordonată și îngrijită de scriitorul Ernest Gavrilovici. Fire boemă, intrată și în atenția Securității, renunță după 1990 la activitatea de bază, fiind un timp corector și redactor la cotidianul băcăuan **Ziua**. Se stinge prematur, lăsând moștenire câteva manuscrise, din care unele au fost publicate postum în revistele **ProSaeculum**, **Scara** și **Viața satului** (Chișinău). În

2007, cu sprijinul material al poetului Gelu Alexandru Fulga, Editura Corgal Press din Bacău îi publică volumul *Starea Stărilor*, readucându-l astfel în atenția criticii și a cititorilor. Un an mai târziu, revista **Plumb** îi acordă, post-mortem, Premiul „Octavian Voicu“ pentru debut editorial, iar scriitorul Victor Munteanu îi include poemul *Starea timpului* în antologia *Retrospective 2* (Editura Fundației Culturale Cancicov, Bacău).

Avocatul Vasile Th. Cancicov

N. 16 octombrie 1873, în Bacău - m. 27 mai 1931, la București. **Avocat.** Fiul Ralucăi (n. Stanciu), casnică, și a funcționarului Theodor Cancicov. Copilărește în orașul natal, în care își începe studiile primare (1880-1884), continuându-le apoi la Iași (1884-1892) și București (1892-1896), unde absolvă Facultatea de Drept, având ca temă de licență *Substituțiunile în dreptul roman și român*. În 1896 se înscrie în Partidul Conservator, condus de Take Ionescu, lucrând ca jurist pe lângă Parlamentul României, pe care îl reprezintă la conferințe interparlamentare de la Viena (1903), Londra (1906) și Berlin (1908), dedicate arbitrajului dintre state. Menține legătura cu băcăuanii, fiind ales de aceștia deputat de Bacău, în 1899 și 1905. În 1906 este numit avocat de Ilfov, pledând în procese ce i-au sporit notorietatea. Celebre sunt pledoariile *Apărarea arhitectului Cristo Sotiru, în chestiunea furtului de la Elena Krețulescu* (Atelierele Socec&Co, București, 1915), *Apărarea ziaristului Dem. Teodorescu...* (București, 1919), *Afacerea așa-ziselor fraude de la Ciurea* (București, 1920) și *Pledoaria părții civile în procesul de tănuire a obiectelor provenite din asasinarea d-nei Zinaida Spânescu, intentat contra fostului deputat al Basarabiei, Vladimir Trofimov* (1938), pe care le-a încredințat și tiparului. Editorial debutase încă din 1896, când și-a publicat teza de licență la Tipografia G. A.

Lăzăreanu. E prezent, de asemenea, cu articole în cotidianul conservator **Ordinea**, a cărei redacție o va conduce o perioadă, în calitate de director. Susține intrarea României în primul război mondial alături de Puterile Antantei, decizie ce avea să-l coste, întrucât în 1917 va fi considerat ostatec de război și obligat la stagii succesive de arest celular la Hotelul Imperial, la Spitalul Colțea, la domiciliu și, în final, la Roșiorii de Vede, județul Teleorman, unde i se stabilește domiciliul forțat. Momentele reclusiunii și ale războiului le-a notat cu minuțiozitate într-un jurnal de peste 600 de pagini, pe care îl va edita, în 1921, sub titlul *Impresiuni și păreri personale din timpul războiului României* (Jurnal zilnic. 13 august 1916-31 decembrie 1918). Cele două volume apărute la Atelierele Societății Universul (1921), cu o prefață de Take Ionescu, fuseseră precedate de fragmente publicate în revista teleormăneană **Drum**, atât acestea, cât și cartea în sine având un puternic ecou în rândul cititorilor și specialiștilor, reporterul Marius Mircu menționând chiar că „acestea sunt pentru istoriografia războiului ceea ce soarele este pentru omenire“ (**Bacău**, 19 septembrie 1932). Dincolo de virtuțile literare, impresiunile sale adună la un loc documente și comunicate oficiale, precum și extrase din presa autohtonă și cea internațională referitoare la sângeroasa conflagrație.

G. C. SIMION

Din poezia avangardei

Boris KUȘNER (1888 – 1937)

Născut în orașul Vitebsk. A editat două cărți de versuri – „Semafoare“ (1914) și „Taurorospiruri: Poem“ (1918). Alte două volume ale sale, „Cel mai dârz de pe stradă“ (1917) și „Mitingul palatelor“ (1918), ar trece drept proză futuristă experimentală. Fragmente din „Mitingul...“ au fost incluse în „crestomația revoluționară a futuriștilor“ – „Cuvântul nechezat“ (1918).

Boris Kușner a fost unul din organizatorii OPOIaZ-ului (Societatea de Studiere a Limbajului Poetic), scriind eseul „Despre aspectul fonetic al limbajului poetic“.

După revoluție, pledează pentru colaborarea artiștilor de stânga cu noua putere. Printre altele, îi critică dur pe editorii „Gazetei futuriștilor“ (1918) D. Burluk, V. Kamenski și chiar pe V. Maiaovski pentru, considera el, insuficient angajament politic. În ziarul „Arta Comunei“ lansează ideea constituirii grupului „comfuturilor“ (comuniștilor futuriști). A mai fost membrul LEF-ului (Frontul de Stânga al Artei). Jertfă a represaliilor stalinismului. Reabilitat post-mortem în 1957.

* * *

Stăpânim în toată legea tălpilegele timpului. Curând
Porni-vom pe urma cornutului elan, prin taiga:
Rânduri, se-nșiruie, inelat, noi vetre, localități – deja
Țin frâul asudat al celor gata de a da bici, de-a pleca.

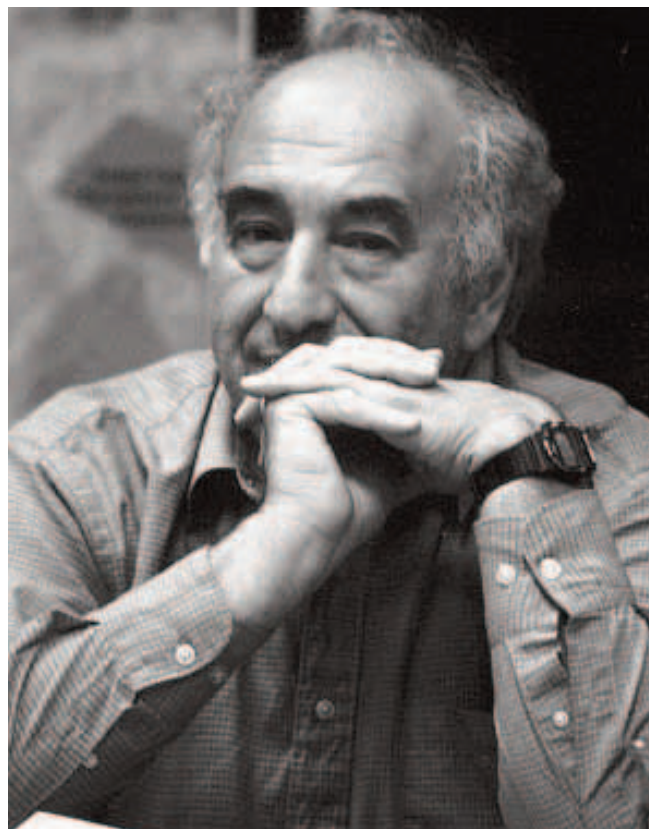
Fără reproșuri, în subteranele miezului de noapte,
De cum vom porni în lungul pădurilor rare,
Să strângem plase, capcane, lăsând să se plodească
Neamul rapacilor lupi agonizând a salvare!

Prin zăpezi lăbuțele de câini rotocol-rotitoare
Înșelate-s de lupoaica prăpăstuită-n întunericul orb –
Prea de tot mici sunt gheruțele râvnitorilor – n-ar
Răzbi, n-ar izbândi nici uliu sur, nici negrul corb.

Iar iubitei-odor piciorușele desculți i-s degerate, o dor!

Și s-ar duce să răvășească, să scotocească desișuri,
În bârlogul ursoaicei furișându-se lunecat, temerar,
Iar la bazar prețurile vor sălta, vor crește abitir,
Scădea-va doar prețul la bolirea cea de pojar.

(1916)

* * *

Ursuleți albi din faianță daneză
Zboară ca stolul de găște sălbatice
Ce ating cu aripile gondola de aur.
Și uscat ienupăr se înclină-n vâlcea,
Isoane argintii îngână înserarea –
Neliniștite strune de zare și stea.

Au inima luptătorului moleșită-i de carnaval?
Ce mai zângănea fierul înțepător!
Drumul s-a rătăcit prin pădurea neumblată...
Bătrânul voinic o ia pe lângă rarele crânguri;
Șarpele a fost să-l încolțească odată –
S-a zis cu bătrânul, s-a zis, s-a stins pe gânduri
Dus de sănii sau de șa legănată.

Iernatice hermeline, ca săgeți din toba vântului,
Ca fulgere călite până la alb orbitor
Multora le găuriră sângele – vene desfundate...
Coardele vocale în noduri gordiene legate.
Și nu mai cântă decât lungile ierburi, departe,
Pe iutele car de foc al lui Phaeton, pe capre-nalte.

(1916)

în traducerea lui Leo BUTNARU

Manuscris

Casa de-acasă

Casa de-acasă și-a alungat ferestrele,
Podelele au fost întoarse pe dos.
Aici locuiesc doar amintirile,
Cămașa târziului întinsă pe jos.

Nimeni nu mai bate în poartă.
Ciutura fântâni a putrezit.
Prin crăpături curge cenușă,
Zilele, aici, au doar asfințit.

Glasul mamei alintă ograda,
Tata ține pământul la subțioară.
Numele lor se odihnește pe cruce,
În lacrimi uscate mă înfășoară.

Vine ploaia și mușcă din lemn,
Vin zăpezi și spulberă viața.
Uitarea trece, zâmbitoare, de semn,
Cu o pânză neagră le acoperă fața.

Către tine, mereu

Vin către tine, de ajuns, nu ajung,
Pretutindeni – poduri surpate.
Pasul mi-e tremurător și nătâng,
Depărtarea – clătinătoare cetate.

De un veac sunt plecat și tot vin.
Casa ta e cumva plutitoare?

Se mută întruna prin tărâmul străin,
Nu ia seama la a treia strigare.

Nu mai am nici pâine, nici apă.
Sclipitoare-mi armură a ruginit,
O nouă iarnă e gata să-nceapă,
Nimeni nu știe că sunt obosit.

Vin către tine, de ajuns, nu ajung.
Sunt călătorul rămas fără drum.
Mă împiedic de arbori, mă frâng.
M-aș întoarce, nu mai am cum.

Suverani prizonieri

Azi, iubito, ești mai frumoasă ca ieri.
Brațelor mele le e drag să te bea.
Te înfășoară în vindecătoare inele,
În foșnetul mării de catifea.

Doar noi doi, aici, doar noi doi,
Abandonați pe nisipul fierbinte.
Soarele se strivește de sânii tăi goi,
Gura mea nu obosește să te alinte.

Lasă-ți pletele să clatine vântul.
Salvatoarea corabie s-a rățăcit,
Pedepsită să ocolească pământul,
Departate de tărâmul acesta nemărginit.

Azi, iubito, ești mai frumoasă ca ieri.
Îmi ștergi umbra cu o pânză curată.
Aici vom rămâne - suverani prizonieri.
Corabia noastră e demult înecată.

Să nu mă mai suni

La acest telefon, să nu mă mai suni,
Mi-am șters și adresa de pe Castani.
Săptămâna nu mai începe de luni,
Călătoria va dura o mie de ani.

Am lăsat urmele sângerând pe podele,
Amintirile – încrustate pe pragul de sus,
Dreptul de a fi căutat printre stele
Sau, poate, prin neîndurătorul apus.

Închide-mă în lacrima ta vorbitoare,
Îți va fi îndeajuns să mă vezi.
În golul dintre noi se înalță o mare,
Ziduri întocmite din negre zăpezi.

La acest telefon, să nu mă mai suni,
Numele meu a uitat cum îl cheamă.
Săptămâna nu mai începe de luni.
Umbra mea a fost împușcată la vamă.

Florea BURTAN

N-am să mai vorbesc...

n-am să mai vorbesc cu nici o frunză
pasăre de apă întinsă e luna peste coline
din care ies brațele mele trestii albastre
de cântec de broască în amurg
am să deschid firele de iarbă
să văd miracolul veșniciei
toamnă-ntomnată
peste gardul cu bălării confuze
peste care vara a trecut ca o șopârlă
printre ciulinii cu straie de vânt
printre cranii de șoareci râzând...

Poem

Am plecat în viață
de la o lingură de lemn
și-o capră râioasă
de râdea tot satul de ea
seară de seară mama o mulgea
seara la lumina lunii -
lua câte o oală de lapte
sărmana stătea nemișcată
se uita la mine,
cât de flămând eram
mâncam privind-o cu uimire
cât de râioasă era și ciută
avea și patru iezi
și umbla mândră pe uliță
behăia după fiecare frunză
cât de sus se cățara...
și umbla cu coada pe sus
prin sat și ogradă...
așa am pornit în viață
cu picioarele desculțe
și au trecut destule veri și toamne
peste amintirile mele
și vorbesc despre ele
la timpul prezent de durere
așa cum au fost
așa cum n-am să mai fiu
copilul teribil
de care mi-i dor să-l mai văd!

Ion MACHIDON

Am întâlnit abstractul

Am întâlnit abstractul ascuns în amănunte
Secrete, nevăzute, închise-n fabulos,
Zăcea în chintesența din tainele cărunte
Și neluate-n seamă de timpul vanitos.
Se prelingea în clipe ce rup cotidianul
Prin forța nemișcării, rea, de neînțeles,
Culori nedefinite înabureau cadranul
Din gânduri iluzorii, pe care le-au purces.
În neidentitate, doar șoapte interzise
Își picurau nuanța în vorbe fără șir,
Îngemănate gesturi, din somnul fără vise,
Își defineau prezența într-un nebun delir.

Și, absorbit eu însumi în spațiul enigmatic,
M-am transformat în umbră, în nor
intergalactic.

Trecutele dureri

Cu hârlețul curiozității scormoneam
în trecutele dureri
ale pământului
mă loveam de lacrimile
neputinței omenești de a înfrunta
ura semenilor
vânduți răului
munceam din greu avansând
în străfund
dar când mi-am ridicat ochii
nu mai vedeam cerul
istoriei mele
îmi săpasesm groapa.

Fărămițam idei

Fărămițam idei din traista
neverosimilului cu ciocanul
stoicismului pe muchea mesei
anticilor filozofii
se umpleau butoaiile principiilor
cu noi și noi Diogene
fugărit de fantasmagorii
m-am trezit singur
aveam în mână o cupă
plină cu otrava mortală
a deșertăciunilor
mă sinucid cu un adevăr
spus pe jumătate și
tac profund.

Mircea Constantin JUREBIE

Țiganca

*Îți strângi la piept copilul
Și îl implori să tacă
Când gura scapă sfârcul
Pieptului tău slăbit...
Și tu ești tot o mamă
Deși fiind țigancă
Disprețul și chiar sila
În inimi ai stârnit...*

*Îmi amintesc cum mama
(Eram pe-atunci prea mică)
La orice obrăznicie
Cu tine mă speria;
Dar fața ta murdară
Nu mă-ndemna la frică
Ci doar compătimitime
Pentru menirea ta.*

*Sub straie de pomană
Vedeam numai un trup
Sortit să fie robul
Trecerii lui prin timp...
Dac-aș putea durerii
Să îi mai rup un ghimp,
Poate ți-ar fi mai bine?
Poate că... nu te ajut?*

*O, aspră lege care
Te-nlănțuie de trib;
Și-a pus deja pecetea
Pe sângele tău roș!
Aș fi în stare lumii
Întregi ca să o strig
Cel vinovat de soarta-ți
E doar al tău strămoș...*

...

*Rămâne închisă ușa;
Suspîn în dosul ei.
M-apasă conștiința
Că m-am purtat prea laș.
O zi ți-ar fi fost blândă
Măcar în viața ta
De te-ajutam cu-n lucru
Să-l dai la copilaș...*

Mariana BENDOU

Manuscris

Ușoară ca o iluzie

Ușoară ca o iluzie
ea vine spre tine purtând pe umeri
urcioare pline cu mângâieri,
ai vrea încă o dată să le numeri,
dar sunt închise
în ziua de alaltăieri.

dezmiardările-s pline cu miresme
tomnatice
fulguind peste trupul tău gârbovit,
o ruină,
strivită de poveri de legende
ale frumuseții atice,
în timp ce sufletu-ți neconținut
se-nclină
spre roșia-aprinsa-continua lumină.

Poetul,

rană divină veșnic nevindecată,
trăiește în mai multe lumi deodată,
călătorește pe valuri de gânduri,
prin propriul deșert,
spre țarmuri lunatice,
în căutarea frumuseților atice,
arde în flăcările focului sacru,
aflându-se într-un neconținut război
cu un simulacru de adevăr,
se hrănește, în taină, cu mistere
și cu culori din alte ere,
se rătăcește adeseori prin lumi stelare,
de orice strămbătate,
sufletul îl doare,
fericirea lui e o continuă neodihnă
și lipsă cronică de tihnă, privirea lui,
luminată de amintiri ancestrale,
incendiază galaxiile
și îmblânzește stihiiile,
ritmurile și rimele sale
aduc benefice corecturi dizarmoniei
universale...

Mihai MERTICARU

Dialog imaginar cu Anton Pann (fragment)

Personajele:

ANTON PANN
VASILE
CUCONIȚA ARISTIȚA
ION
GHEORGHE
ANICA
PLATONIDA
VOCI

Atmosferă de sărbătoare, se aud voci, acorduri de instrumente, râsete etc.

ANTON PANN: Cinstiți boieri, cuconi și cuconițe, vă rog, puțină liniște ca să putem începe șezătoarea noastră. Ca să vă amuzez puțințel, am să vă spun câteva vorbe din popor, despre cei care vorbesc mult și nu fac mai nimic.

Vociferări. Unii sunt de acord, alții nu. Replici:

- Ah, dar noi nu suntem vorbă lungă, maestre Anton Pann!
- Lasă, cuconiță, că maestrul are dreptate.
- Prea vorbim și nu ne apucăm de-ale noastre.
- Da, așa e!
- Nu, n-aveți dreptate!
- Faceți liniște, să putem începe! Vă rog!

ANTON PANN: Ei, dragii mei, am venit aici în astă seară să spunem lucrurilor pe nume, să ne amuzăm și să ne amintim de vorbele din popor, că fără înțelepciunea lui, unde ne-am afla noi acuma, cei înflăcărați și neastâmpărați. Să nu vă fie cu supărare, dar tot cu vorbele de duh despre cei ce vorbesc mult și nu fac mai nimic o să încep.

Se aud câteva acorduri de cobză, apoi începe să cânte ca un recitativ:

„Aideți să vorbim degeabă
Că tot n’avem nici o treabă.

Fiindcă

Gura nu cere chirie,
Poate vorbi orice fie.

De multe ori însă
Vorba, din vorbă în vorbă

Au ajuns și la cociorbă
Vorba bătrânească, de,

Zisă la vătrai de lemn
Ș-atunci vine proverbul,

Vorba pe-unde a ieșit
Mai bine să fi tușit.

De aceea

Când vei să vorbești, la gură
Să aibă lacăt și măsură.

Adică:

Vezi bârna din ochiul tău
Și nu vorbi p-alt de rău.

Spre pildă:
Când vei vorbi de mucos
Nici tu să fii urduros.
Că nu e mai urât când cineva
Face pe frumos, că e ponevos,
Și pe cel urât că e aurit.

Altul iar
Trânțește cuvântul tronc,
Ca cloșca când face clonc.
Și se pomenește vorbind.

.....
Și în scurt,
Noi râdem de unul-doi
Și patruzeci râd de noi.
Pentru că
Nu este răsur să n-aibă cusur”.

TOȚI (aplaudă): Bravo! Bravo!
– Frumos mai cânti dumneata și la cobză și din vorbă!

– Așa ne mai trece amarul!

– Că de n-ai fi dumneata, ce triști am fi!

VASILE: Stau și mă întreb uneori de ce scrii dumneata, Anton Pann?

ANTON PANN: Vasile, prietene, scriu din două motive, cel puțin. Una, ca să-mi treacă de urât și al doilea socotind ca să trăiesc.

CUCONIȚA ARISTIȚA (chicotind): Doamne, copil mai ești dumneata... toată ziulica scrii... D’apăi... n-ai ochi pentru altceva, dragă domnule... că de...

ANTON PANN: Dragă cuconiță Aristiță, așa cum am mai spus, am două motive întemeiate. Nu trebuie să trăim între oameni? Nu trebuie să mâncăm? Toți vecinii mei muncesc. La mine în mahala sunt băcani, cavafi, simigii, precupețe, toți muncesc ca să aibă ce mânca. Vorba ceea: „Ciung nu sunt, olog nu sunt, cap, mâini și picioare am, munca e comoară”.

ION: Da, dar matale prea multe le faci. Ești învățător de copii în arta muzicii și mai ești și profesor de cântări bisericești, și mai spui și atâtea snoave, că nu știm de unde le mai scoți.

GHEORGHE: Zii, matale, ăla despre

minciuni și flecăreli, ăla pe care l-ai zis ieri seară, că tare mi-a plăcut.
ANTON PANN: Nu vrei altul, că am pregătit desaga pentru seara asta?

VASILE: Las’ că e timp, dar nu toți oamenii au auzit, c-au lipsit de la șezătoare.
ANTON PANN: Auziți voi, dragii mei, tu, Vasile, tu, Gheorghe, tu, Ioane, v-au mințit iubitele sau nevestele și acum vrei să le pedepșiți cu vorbe grele? Hai, spuneți că și eu o să spun (*spre Vasile, la ureche*). Vasile, tot s-or supăra vreo doi-trei. (*Râde.*)

VASILE: Vorba aia, pe care o știu tot de la domnia ta: „Cine spune dreptul loc nu-și mai găsește”.

GHEORGHE: D’apoi, domnule dragă și eu mi-am adus aminte de ce ne spuneai zilele trecute: „Săracul de ce e sărac? Că n-are minte-n cap”.

Râsete, voie bună.

ANTON PANN: Bine, Vasile, bine, Gheorghe, bine, Ioane, (*râde*) am înțeles oful vostru. (*Se aud vorbe, chicoteli, râsete. Tare.*) Atenție, oameni buni! Să nu ziceți care cum, că eu nu v-am făcut pe plac.

ION: Fie ce-o fi, numai să ne descrețim frunțile!

ANTON PANN: Măi Ioane, dar tu nu prea te ții de șotii!

ION: Apoi, maestre Pann, vorba aia: „Trași nădejde ca spânul de barbă”.

ANTON PANN cântă la cobză pentru acopaniament și recită:

„Omul care e flecar
Troncănește ca un car.
Îl auzi numai:
Hodoronc-tronc! vorba îndată,
Ca moara când e stricată.

El
Pentr-un șoarece se-nnoadă
Și jură că n-are coadă.

Și
Încormorează țânțarul
De ți-l face cât măgarul.

Sau
Vrei, nu vrei, el cu d-a sila
Face musca cât cămila.

.....
Căci
Vremea cu încetul poate
Să le descopere toate.

.....
Povestea ăluia :
Umblă la grădinar castraveți să vânză,
Și lui de dâșșii îi este acră rânza.
Minciuna ca glonțul în apă se afundă

Și îndată ca frunza iese în undă.

Și
Sulița oriunde

Nu să poate ascunde.

Dar însă

Mincinos pe mincinos nu poate înșela.”

TOTI (*aplaudă*): Bravo! Bravo! Bravo!

– Ce frumos mai zici matală!

– Ne faci să ne simțim tari și mari.

– Când spui vorbele astea din popor, tare suntem mândri!

ANTON PANN: Vorba cântecului (*a-companiindu-se la cobză. După primele două versuri aplaudă toți și încep să fredoneze și ei*):

„Cântă, măi frate române,

Pe graiul și limba ta,

Și lasă cele străine

Ei de a și le cânta.

Cântă să-nțelegi tu însuși,

Și câți la tine ascult

Cinstește ca fiecare,

Limba și neamu-ți mai mult!”

CUCONIȚA ARISTIȚA (*mieroasă*): Maestre Anton Pann, ce mai lăudați sau criticați în această seară? Că nu știu cum oți vorbi despre dragoste, că despre cusururi n-am ce zice.

ANTON PANN: Dragă și distinsă cuconiță, vorbesc despre dragoste în fel și chip, depinde cine e andrisantă. (*Răsete.*) Înainte de toate am să vă spun o poveste hazlie cu unul care visa să se îmbogățească.

GHEORGHE: E cineva cunoscut, maestre Anton Pann?

ANTON PANN (*râzând*): E cineva simigiu printre voi?

VOCI: De ce? De ce?

– Aveți o pildă care trebuie ținută minte?

– Nu spuneți domnia voastră nimic fără adresă!

– Uneori ne temem de vorba dumitale! (*Răsete.*)

ANTON PANN: Dragii mei, nimic nou sub soare, lumea își schimbă numai vorbitorii. Faptele se repetă, deși vremurile se schimbă.

ION: Domnule, adică ce ni se întâmplă nouă, se întâmplă și la alte neamuri?

ANTON PANN: De când lumea și pământul, Ioane.

VASILE: Atunci, spune mata povestea, ca să luăm aminte și noi, să nu mai visăm la cai verzi pe pereți.

ANTON PANN: Am înțeles, Vasile, v-am înțeles, dragii mei prieteni. Planul simigiului e unul simplu. Omul care muncea toată ziua s-a gândit să facă oarece profit. El a plecat la târg cu covrigi și după ce i-a vândut, a băut vreo două trei ulcele de vin. . . De bucurie că i-a mers bine și-a cumpărat 500 de ouă. Cu panerul pe cap, vesel nevoie mare, simigiul se gândea că va avea 500 de pui, puii vor deveni cloști, cloștile vor face fiecare câte 20 de pui și așa mai departe. Se bucura bietul om că va scăpa de griji și necazuri, dar, neatent fiind, face o mișcare stângace și

panerul cu cele 500 de ouă se răstoarnă, iar simigiul a revenit la proza vieții.

GHEORGHE: Săracul simigiu. . .

CUCONIȚA ARISTIȚA: Ei, săracul?! Cine l-a pus să viseze?

ANTON PANN: Vorba cântecului:

„. . . Om, oricum într-o toată
Fără cusur nu se poate.”

Dar mai bine este să-ți cunoști puterile, sau mai bine zis, lungul nasului și să trăiești ca un om cu minte, fără vise deșarte. Ascultați:

„Nu voi avere, nici bogăție
Nu voi mărire, nici avuție.

.....

Eu voiesc pace și liniștire.

Viață bună, dulce iubire.

Voi cântecele desfătătoare,

Jocuri și glume mângâietoare.”

Trecere muzicală.

VASILE: Domnule, că dumneata, Anton Pann, ești mare domn, cu carte multă și cu talent, ca nimeni altul din câți cunoaștem noi, dar mare lucru nu știm despre domnia ta.

ION: Ne-ai promis că o să ne povestești odată viața dumitale, că așa cum am mai auzit, e de poveste.

GHEORGHE: Spune, domnule, că e tot povestea vorbii, cum zici dumneata!

TOTI: Haide, domnule, nu te mai lăsa rugat!

– Vorba aia: „Fă ce face toată lumea!”

– Povestea vorbii, Anton Pann!

– „Poveștile ăluia”, cum zici dumneata!

ANTON PANN: „Cine ține pâinea în sânul altuia de multe ori rabdă de foame.”

CUCONIȚA ARISTIȚA: Domnia ta ești dator cu o poveste, că pe ale noastre le știi pe de rost. Așa se cuvine! Și nu mai întoarce vorba, că astă seară nu mai scapi.

ANTON PANN: Și dumneata ești curioasă, cuconiță Aristiță. Da, poate că ai dreptate. . . Vorba aia:

„Îmbucătura mare să-nghiți

Și vorba mare să nu o zici.

Deși

Îmbucătura cea mare

Se înghite cu-necare.

Căci

Vorbele celor mari sunt ca măslinile de dulci,

Iar vorbele celor mici sună ca niște nuci.

Zice un înțelept:

Sau taci, sau zii ceva mai bun decât tăcerea.”

VASILE: Domnule Anton Pann, te ascultăm, că vorba ceea:

„Unii numai te întrebă

Ș-alții cască guri degeabă.”

Pauză, apoi acorduri de cobză.

ANTON PANN: Mi-aduc aminte de

copilărie, de mama. O chema Tomaida. De tata mi-amintesc mai puțin, eram prea mic atunci când a plecat dintre noi. M-am născut în Sliven, un orașel din Bulgaria, dar după moartea tatii, mama ne-a luat pe toți trei copiii ei și așa am ajuns la Chișinău.

ION: Când ai început să înveți muzichia?

ANTON PANN: La Chișinău, după ce frații mei au plecat pe front și au pierit la asediul Brăilei, eu am intrat corist la biserica mare. „Cu altele n-am învățat, decât din mica copilărie a mea mi-am bătut capul să ajung desăvârșit în meșteșugul muzicii bisericești”. La Chișinău cântam serile la întâlnirile cu prietenii. Parcă s-a întâmplat ieri.

„Lelea joacă până-n noapte,
Iar bărbatu-i e pe moarte.

Și

De focul bărbatului

Joacă-n capul satului.

Și

Lelea joacă, dântuiește,

Iar bărbatu-i pătimește.

Și

Cumetrii bărbatu-i zace

Și ea face ce îi place.”

Zicând:

Dacă m-am căsătorit,

Nu m-am și călugărit. . .”

Mi-aduc aminte cu plăcere. Eram tineri, veseli și neștiutori. Apoi am plecat la București.

CUCONIȚA ARISTIȚA: Oare de ce? Ce te-a făcut să pleci?

ANTON PANN: Erau vremuri tulburi, Aristiță, ca pe timp de război. Am ajuns paracliser la Olari și cântăreț la Biserica Sfinților, unde eram defeteriu sau cântăreț al doilea. Mi-aduc aminte ca azi de școala de psaltichie a lui Petru Efesiul, de la Biserica Sf. Nicolae Șelari, aici am învățat doi ani, dar am deprins și meșteșugul tiparului. Ce frumos a fost! Să vă cânt ceva? Mi-aduc aminte ca azi! Cum aș fi putut să uit.

CUCONIȚA ARISTIȚA: Spune-ne și povestea căsătoriei cu Zamfira Agurezean. A fost o întâmplare cu mare tâlc, din câte am aflat.

ANTON PANN: Afurisită femeie! Chiar în ziua cununiei a fugit și m-a lăsat, și dealul Mitropoliei l-am urcat, arătând la judecată că ea pe altul a voit și cu mine cununată cu minciuni s-a pomenit.

ION: Ați stat mult timp cu Zamfira?

ANTON PANN: Șapte ani, cum se spune în popor, „gîra-mîra tot dauna”, până s-a pronunțat divorțul. Nebuna a vrut să se sinucidă, chipurile, ca să scape de mine.

ARISTIȚA: Poate că avea și ea motivele ei, domnule, nu-i așa? Că bărbații mai greșesc. . . uneori. . .

ANTON PANN: Aristiță, nu înțelegi că pe altul l-a voit, dar n-avea zestre, așa că m-a luat pe mine.

Scenariu radiofonic de
Pușa ROTH

Resursele delectării românilor din culegerea lui Constantin Donea*

Sperăm ca actuala aglomerație a editurilor să nu estompeze expresivitatea, frumusețea și bogăția tematică a cărții **Flori de câmp** – binevenită metaforă. Am parcurs această elegantă carte cu interes și deschidere, pentru că autorul ei s-a manifestat câteva decenii ca un providențial slujbaş al culturii populare din regiunea Bacău-Neamț. Într-o prefață concentrată și riguroasă la cartea sa, Constantin Donea arată că a umplut câteva caiete și le-a donat Ansamblului Folcloric „Busuiocul“, pentru a tipări o multitudine de creații populare care sunt deja folosite de maestrul coregraf-manager cultural Petrică Vlase. Sunt în aceste texte imagini și amintiri cu oameni și locuri din diverse anotimpuri. Cele mai multe sunt creații lirice, pe teme sociale, etice și erotice, dar și momente epice din ceremonialul nunții – orații de *conocărie*, *iertăciune* și *strigături*, dar și texte dramatice – *colindatul*, *jocurile cu măști* și *teatrul cu haiduci*.

Din informații mai vechi, dar și din această carte, cu circa 335 pagini, rezultă o metodologie riguroasă de înregistrare a creațiilor, de selectare a unor *informatori* de calitate, dar și de transcriere a unui tezaur care a traversat veacurile. Aceste producții populare vor putea fi folosite de interpreți, grupuri și ansambluri artistice, precum și de specialiștii domeniului. Au mai fost asemenea oferte la Bacău, zonă folclorică deosebită, împreună cu ținutul Neamțului. Așezate pe genuri – *liric*, *epic*, *dramatic*, inclusiv *retoric*, orice comentariu va fi absorbit de frumusețea și prospețimea *motivelor*; *temelor*, de vigoarea stărilor de spirit, de puterea de decantare a sacralității, inclusiv de componentele diferitelor arte care sunt integrate în manifestările la care se fac trimiteri: plastică, muzică, mișcare scenică.

Primul text este o adevărată perlă; din motivele-imagini care se succed în rimele-perechi se conturează un sugestiv portret al iubitei:

*Cine-i om și se pricepe,
Dragostea de unde-ncepe?
De la ochi, de la sprâncene,*

*De la buze subțirele,
De la gâtul cu mărgele
Și poale cu floricele,
De la degete-n inele,
De la busuiocul verde,
Răsădit în sân, la fete...
Cine-i om, acela știe,
Că dragostea nu-i moșie,
Să primești pe ea simbrie. (p. 9)*

O stare de spirit ambiguă se strecoară într-un cântec original și plin de oscilații neașteptate; oscilațiile flăcăului se poticnesc de indecizii și întrebări enigmatice; fata observă mai bine cauzele: „Bade, tu nu ești în stare./ Să iubești boboc de floare;/ Iubești floare veștejită./ De toată lumea urâtă;/ Iubești floarea cea uscată./ De toată lumea uitată.“ (p. 34). Metaforele sunt la limita unor motive plastice.

Glumele și ironiile înviorează adesea manifestările; ca în textul nr. 99; cu replică vioaie:

*Dragă mi-i mândruța naltă,
Că sărută peste poartă;
Dar acea mai mititea,
Se-ntindea și n-ajungea
Și-a căzut poarta pe ea.
Bade-al meu e cât un ied,
Când stă-n iarbă, nu-l mai văd;
Trag nădejde c-o mai crește,
Când o prinde mâta pește.*

Ceea ce se remarcă este voia bună, lipsa de răutate și ineditul mișcărilor sugerate, ceea ce face casă bună cu psihologia populară a unei comunități binedispuse. Tristețea e sugetată de situații fundamentale; de exemplu de singurătatea omului, singur pe lume, sau de lipsa de comunicare a unei ființe lipsite de cineva apropiat:

*Frunză verde de-alior,
Dimineța când mă scol,
Întâi plâng și-apoi mă spăl
Și mă razăm de ușor
Și mă uit în sat cu dor;
Cum merg frații la surori
Și părinții la feciori
Și soacrele la nurori.
Dar la mine n-are cine,
Așa singur sunt pe lume. (p. 126)*

Este, cu adevărat, uimitoare, bogăția registrului afectiv popular, ceea ce se vede și în multe din creațiile populare; sau mobilitatea neașteptată

a trecerii de la o stare la alta:

*Săracile de nevești,
Cum te bagă pe ferești
Și te scot, pe unde pot,
Pe sub streșină, prin pod. (p. 140)*

Iar umorul nevinovat înviorază momentele evocate, cu mișcări și chiar cu rime rare:

*Joacă bine fata, Petre,
N-o izbi de colțul vetrei;
De nu știi bine juca,
Las-o și n-o hurduca. (p. 149)*

Nu lipsește magia, strecurată prin basme și descântece:

*Printre flori, în grădiniță,
Frumos doarme-o copiliță
Cu părul lăsat pe țăță;
Cât pe țăță, cât pe spate –
Inimioara i se zbate.*

*Trece-un voinicel în grabă,
O sărută și-o întreabă:*

*- Ești fată, ori măritată,
Ori zână din cer lăsată?
- Eu sunt floare de pe mare,
Cine mă sărută moare. (p. 171)*

Reproșurile și ironiile sunt adesea căptușite cu efecte catifelate:

*Nu sili la măritat,
Ca frunza la scuturat,
Frunzele mai dau o dată,
Dar tu nu te mai vezi fată!
Lele, dracul te-a-ndemnat,
Să-ți iei rochiile de purtat,
Strâmte-n șale, largi în poale
Și-mi bagi inima în boale. (p. 172,
173)*

Orațiile și strigăturile de nuntă din capitolul II sunt de o rară frumusețe. Dinamismul, imagistica, mișcările interpreților și bogăția epicii țin de un epos enigmatic, în interferență cu miraculosul baladesc și cu foiala lumii în pragul sărbătorilor. Ceremonia și creația scenică sunt pline de frumusețe:

*- Noi, ce umblăm, ce căutăm,
La nimeni samă nu dăm.
Cine sunteți dumneavoastră,
Să ne luați sama noastră?
Tânărul nostru împărat
De dimineța s-a sculat,
Față albă și-a spălat,
Cu strai nou s-a îmbrăcat,
Murgul l-a încălecat,*

*Din trâmbiță a sunat,
Mare oaste-a adunat –
Două sute de grăniceri
Și-o sută de feciori de boieri,
De cei mari,
Numai nepoți de generali.
Pe la răsărit de soare
Am pornit la vânătoare
Și-am vânat în țara de sus
Dinspre apus,
Până juncanii au slăbit
Și potcoavele le-au pierdut. (p. 205)*

Deodată, protocolar, se anunță mesajul paradisiac:
*În grădină că zări
O floriceică frumoasă,
Și dragăstoasă,
Care nu rodește,
Nu înflorește
Și locul nu-i prieste.
Așa că ne-a trimis aici
Pe noi, aști doi flăcăi voinici,
Să ne pornim
Și la curțile dumneavoastră să venim
[...] Noi am venit
Cu târnăcoape de argint,
Să scoatem floriceică din pământ,
S-o scoatem din rădăcină
Și s-o răsădăm
La împărat în grădină. (p. 208)*

Piesa de mai sus este culeasă de la Fărcașa, județul Neamț, de la Lupuleasa Mihai, în vârstă de 40 de ani.

Alte creații (*Ia-ți, mireasă, ziua bună*) conțin galeșe avertismente pentru mireasa, care, oricum, va trăi altfel. În *Iertăciune* (p. 211) se cere, cu delicatețe, binecuvântarea părinților; sunt și ușoare avertismente pentru noutățile care o așteaptă pe fata ce se mărită. Un flăcău are nostalgia libertății. *Orația la masă* evocă fastul și belșugul de la masa nuntașilor: *Pe mese au înșirat,/ Ca la curte de-mpărat,/ Blide smălțuite,/ Talgere zugrăvite,/ Linguri pocostite,/ Furculițe aurite/ Și cuțițe ascuțite.*

Un întreg ciclu de *Strigături de nuntă* exprimă voioșia și bucuria: *Trandafir în colțul mesei, Frumos plâng ochii miresei, Dar nu plâng, numai se fac, Că se duc cu cin' li-e drag, Soacră mică, soacră mică, Ai rămas fără nimică – Fără ladă, fără fată, Numai cu doru-n ogradă. (p. 220)*

Colintele ocupă un întreg ciclu, fiindcă obiceiurile de iarnă se interferează cu sacralitatea trăită intens;

de pildă în *Cântec de stea* în care se evocă Fecioara Maria, nașterea lui Mesia, Betleemul și Magii. Copilăria de altădată îi revine oricărui creștin cu emoție (p. 231). Excelente pagini oferă *Plugușorul* cu drumul pâinii de la plugul lui Traian – Împăratul la cup-tor – adevărat spectacol cu mișcare și bucurie. Ceremonia este solemnă, cu momente de umor, anecdote și elemente de satiră nevinovată în care se face de răs moara, pentru că „Puse coada pe spinare/ Și plecă la lunca mare“, că era mare aglomerare de „cară/ încârcate cu povară“.

Un alt spectacol este *Jocul ursului*, în care excelează fabulosul, dramaticul și umorul, cu o istorie și un ceremonial pline de voie bună și tineri (din Dărmănești - Bacău). Se adaugă *Jocul caprei* cu multe variante, rime rare și joc de scenă unic. Aici este în plină gogație *sincretismul*, pentru că podoaba scenografică, mișcarea surprinzătoare, strigătura, regia și chiar elementele magice se integrează într-un mic spectacol dirijat de o echipă dispusă ierarhic cu strictete.

Din teatrul haiduceșc, cu puternic profil social, se manifestă o *epică* bogată, mișcarea spectaculară și dialogul, pe fond muzical-satiric. Excelează *Banda lui Bujor* cu *haiduci, Jupânul, Vânătorul, Fata, Căpitanul și Roșiorul*. *Bujor* se manifestă spre final, cu demnitate și mândrie. *Banda lui Jianu* e tot bogată în personaje și situații: *Anul Nou, Anul Vechi, Căpitanul, Ciocoiul, Iancu Jianu, Vânătorul*. Scena se umple cu imagini și personaje pitorești și o întregă istorie vine din adâncurile istoriei.

Este de prețuit *glosarul*, în care găsești termeni rari cu eufonii și sonorități greu de găsit: *ai, balcăz, bârsă, ciritei, drușcă, clocotici, hurmuz, mas, otrocol, vatală, spată... Le mai știți? (le-am scos pe cele mai rare).*

Indicele de *informatori* cuprinde patru pagini dense; e o lucrare redactată cu rigoare și precizie. Tehnoredactarea lui Vasile Potolea este ireproșabilă. Cine vrea să măsoare distanța până la limbajul electronic de azi?...

Grigore CODRESCU

* **Flori de câmp**. Folclor literar din județele Bacău și Neamț, Ed. Ansamblul Folcloric „Busuiocul“, Bacău, 2020.

Festivalul Internațional al Aforismului

ediția a V-a, TECUCI

Perioada de desfășurare: 7-8 octombrie 2021.

Organizatori: Fundația „Pelin“ și Biblioteca Municipală „Ștefan Petică“ din localitate.

Concurenții vor trimite câte 30 de aforisme inedite, nepublicate și nepremiate la alte concursuri. Lucrările vor fi prezentate pe o pagină nesemnată. Pe altă pagină vor comunica: adresa electronică, poștala, telefonul și un scurt CV (maxim 50 de cuvinte).

Scriitorii consacrați sunt rugați să trimită câte 20 de aforisme (sau 10 epigrame) pentru rubrica Hors concours a *Antologiei*.

Expedierea lucrărilor se va face, în perioada 15 mai-15 iulie a.c., pe adresele: vasghica@gmail.com, fundatiapelin@yahoo.com

Se vor acorda: diplome, plachete, cărți și alte premii speciale din partea unor publicații, edituri, sponsori.

Participanții se pot înscrie pentru prezentarea unor referate despre aforism/epigramă, dar și amintiri, impresii (de la edițiile precedente), interviuri, pe care le vor trimite organizatorilor, până pe data de 15 iulie a.c.

Conform tradiției, 250-300 de elevi își vor etala, în fața scriitorilor invitați (cca 60) cunoștințele lor în materie de aforism.

În program: sesiune de comunicări, lansări de carte, prezentarea *Antologiei Festivalului*, ediția a V-a, 2021, dezbateri, gala elevilor, Turnirul aforiștilor și al epigramiștilor, scurt concert de muzică clasică, recital de aforisme și epigrame, în sala I. Petrovici.

Organizatorii asigură masa, cazarea și transport (pentru distanțe mai mari de 200 km.).

În caz de carantină, ediția online, va avea loc pe data de 8 octombrie 2021, începând cu ora 10.

Informații suplimentare: Vasile Ghica, telefon: 0751.326.955 Președinte de Onoare, Ștefan Cazimir, critic și istoric literar; Președinte Fundație, Doru Eugen Pelin; Președinte Festival, V. Ghica.

Agende (7)

1 martie 2016: La început, zi mohorâtă, apoi, spre amiază, s-a luminat. În mai multe „puncte“, trotuarul e ocupat de vânzătorii de flori, nu puțini dintre ei, țigani, care, probabil, n-au cultivat nici o floare pînă acum în viața lor. În *Deșteptarea*, Bălătescu mi-a recenzat *Cărțile din ziar*, un fel de notă, cu doar două aprecieri, dintre care nici una nu-i va stîrni pe „binevoitorii“ mei. *Adevărul* scrie despre o nouă „invenție“ banditească: Metoda „Atentatul“. Se simulează un atentat cu petarde și, profitând de îmbulzeala ce se creează, sînt jefuiți cei aflați în metrou. Telefon de la Ion Țăranu: politețuri caracteristice („cu desăvîrșit respect“), dar simt că el doar a deschis cartea (retrimisă, căci la prima expediere nu era în Iași) sau, poate, va fi citit o pagină, acolo unde întîmplător s-a deschis. Telefon Lucichii: am vorbit despre analizele medicale, starea de sănătate a cuscrilor ei și despre faptul că Tudor și-a cumpărat loc de casă. L-am căutat pe Bălătescu, pentru a-i mulțumi, dar n-a răspuns. 2 martie: Însorit. Florăresele și florarii de ocazie își continuă prezența. La cîtă marfă au, nu m-aș mira să-i văd și mîine. La Arhive, Angela Oanea se arată „nedumerită“ de numărul xeroxurilor cerute. Seara, văzut *Pescărușul*. La „Știri“: boala Regelui; cutremur uriaș (7,9) în vestul Sumatrei; super-marșea electorală la americani (Donald Trump și Hilary Clinton, învingători în șapte state din unsprezece). 3 martie: La Bibliotecă, pentru o lectură din jurnalul lui I. I. Stoican. Lăsat cărți (*Acorduri și conflicte locale* și *Dosarul Bacovia II*) pentru Ecaterina Crețu la librăria Filimon, care nu mai e decît parțial librărie. Telefonat Monicăi Grigoriu: condoleanțe pentru moartea cumnatei, soția doctorului. I-am dat telefon lui Constantin T. Ciubotaru, la Roșiorii-de-Vede. Dovadă de cît de important

e acasă la el, nevastă-sa m-a întrebat: „Îl căutați pe dumnealui?“ Era la „Millenium“, un cenaclu local. Ora de știri: timp pierdut. 4 martie: Telefon (prea) matinal de la „dumnealui“. Lectură (și relectură a capitolelor citite la primirea cărții) din *Scutul de speranță* a colegului Mihai Maxim. Seara, ultimele – mi se pare – episoade din *Ainsi-ils sont*: Fromenger va merge, ca misionar, în China; Bosco (care îi face un elogiu la reuniunea episcopilor) se va opera; Raphael se va duce la

Zigzaguri

Roma; José la Carmel; ceilalți la Fonteney. Filmul m-a interesat: oameni, probleme de conștiință, aranjamente între ierarhi, comisioane, imposturi, cedări dureroase de patrimoniu etc. Știri: despre „fenomene extreme“ și memorii ale „marelui cutremur“, cel din '77, care i-a marcat pe cei din generația mea. 5 martie: Sînt răcit cobză, tuse adîncă. Telefon lui Ștefan Munteanu (65 ani). Era în satul de lîngă Piatra Neamț, unde are gospodărie. Mi-a spus că ieri i-a dat un interviu lui Ion Fercu și că tot ieri („la 9½“) a depus dosarul de pensie. Terminat lectura cărții lui Maxim. Foiletat *Spații culturale* (Rîmnicu Sărat) și *Fereastră* (Mizil): amestecuri de profesionalism și veleitarism. Unul dintre autori, pretențios, obscur; altul e frenetic și folosește verzalele pentru orice etc. Telefon de la C. D. Zeletin: despre Paul Teodorescu (generalul, membru corespondent al Academiei) și despre Petru Cancel Grosariu, căsătorit cu o mătușă de-a sa. 6 martie: Ducu, telefon din Torino. Convorbire telefonică cu Gheorghe I. Florescu: mai mult, despre Al. Zub, care s-ar fi izolat și înăspriț, încît relațiile unora cu el ar fi alterate. Mitrea – relatare de la înmormîntarea soției doctorului Grigoriu. Pe Discovery Science, un documentar

despre „fenomene extreme“. Seara, Dinamo-Steaua 1-1. Telefon Lucichii: povestea nefrostomei. La Suceava, a dat peste un neisprăvit. A ajuns cu Salvarea la Iași, unde un doctor priceput a rezolvat cazul în cinci minute. Idiot și cinic, cel de la Suceava i-a zis că poate trăi două-trei zile și fără! 7 martie: Cu Gheorghe Drăgan de la Arhive la Bibliotecă. Predat o corectură, luat o corectură, pentru revizie. Filmul cu polițistul în scaun cu roțile: *Caîn* [Fred Caîn]. Ora de știri: nimic de reținut! 8 martie: N-am ieșit din casă. Telefonoane peste telefoane. Întii, Ducu, apoi eu la revistă, ca să le felicit pe Carmen și Violeta. Roxana – Anișoarei și Anișoara Roxanei. Eu – Lucichii. Telefon, referitor la carte, de la Horia Zilieru. Întrebat de cineva într-o anumită chestiune, poetul i-ar fi răspuns: „Se scufundă țara și n-avem mitologia Atlantidei“. Telefon de la Vasile Bardan, ca să-mi spună că a citit deja prima sută de pagini din volum. Am terminat nota despre Maxim. 9 martie: Încercări de a-l felicita pe Vasile Iancu (75 ani). Telefon de la Traian, cu mulțumiri pentru ce am scris despre el. Ca întotdeauna, nefiind față în față, decelez cu greu, după intonație, sensul fiecărei fraze. Cîteodată mi se pare ambiguu. Am plecat la Bibliotecă

uitînd să iau cu mine textul despre profesorul Ciopraga, „Un umanist cu suflet liniștit“, combinație a unor articole mai vechi. Documentarul *Cherhanaua* (despre scrumbii) și *Îngerii iadului* [ai războiului], un film de Howard Hughes. Lecturi de noapte. *10 martie*: Telefon de la Mircea Bujor. Trimis *Acorduri...* lui Florescu, nu și xeroxul cu fotografiile din cartea lui Maxim, în care figurează. Trimis articole la *Acolada* și *Ateneu*. Telefon de la Valeriu Râpeanu: despre cartea consacrată de el lui Nicolae Iorga (*Nicolae Iorga, Mircea Eliade, Nae Ionescu / Polemici, controversă, elogii*, Ediția II-a, Ed. Lider, f.d.), o antologie de texte privitoare la relațiile dintre cei menționați în titlu. Telefon de la Verman. Disponibil, a participat la lansarea celei de-a patra cărți a Mihaelei Băbușanu. Liverpool - Manchester United: 2-0. Klopp versus Van Gal. Meci alert, „senzațional“, în care De Gea a apărat patru sau cinci șuturi... „ca și goluri“. *11 martie*: Lecturi (mai mult de gazete). Vizita pictorului Bujor. *Pe aripile vieții* (Franța), un film social. *12 martie*: Telefon lui Liviu Chiscop, ca să-i trimită lui Valeriu Râpeanu cartea sa despre Ion Luca. Telefon Lucichii. Vocea ei: slabă, înmuiată în lacrimi abia stăpînite. Între altele, am întreat-o dacă s-a mai cîntărit. Mi-a răspuns că tot ce-a „pus“ înainte, a pierdut în ultimele zile. De ce? Nu poate mânca: orice mîncîcă, varsă, chiar și ceai! Am sfătuit-o să nu renunțe, să încerce, totuși, în mod repetat, puțin cîte puțin, ca nu cumva stomacul să se obișnuiască, prin repetiție, cu refluxul. Am promis că o să-i telefonez și mîine, și că sper ca ziua ei (14 martie) s-o găsească într-o stare (mai) bună. Vorbind, m-a cuprins teama. Fac efortul să rămîn calm, însă gîndul gîndește și ceea ce n-aș vrea să gîndească. Ducu, telefon după aterizare și ieșirea din București. Noapte cu somn superficial și cu dese întreruperi. Mereu, gînduri negre în legătură cu Lucica. *13 martie*: De dimineață, primul telefon l-am dat Lucichii, care mi-a răspuns: „Ceva mai bine“. Pentru destindere, am deschis

Amintirile lui Gh. Brăescu. Jumătate din sumar sînt schițe „nepublicate în volume“. În cea intitulată „Masă comună“, personajul e un comandant, care, urmînd ordinul primit, îi cercează pe tinerii ofițeri „dacă se țin la curent cu teatrul, cu literatura, în general cu orice mișcare intelectuală“. După ce discută despre locul supei în meniu și bocanci, ajunge și la tema pentru care i-a adunat: „Ce ați mai cetit? – Eu am cetit. – N-ai cetit nimic! – Pe onoarea mea! Nu-ți mai da onoarea... Nici eu nu ceteam cînd eram ca dumneata. Cetiți, că nu merge. Să cetiți cartea lui domnu general Obedeanu... Zice că e foarte bună... S-o cereți la aghiotant, am luat cîte un exemplar pentru fiecare“. Înainte de a schimba cîteva cuvinte și despre teatru, dă indicații ofițerului cu aprovizionarea unde să pună straturile cu ceapă. „Cercetarea“ se termină cu o partidă de table. Telefon scurt de la profesorul Bogdăneț, pentru o convorbire mai lungă mîine, la 12,30, „poate ultima“, a zis, ceea ce m-a contrariat. Vizita lui Ducu în toiul meciului de handbal Norvegia-România. Ne-a făcut o mică relatare despre programul de ski din Alpii italieni. La „Vivement Dimanche“, Fabrice Lucchini, care are reputația de excelent recitator. Invitații săi au fost: un economist, o doctoriță nefrolog, un grup *a capella*, o debutantă în muzica ușoară, o ziaristă. Am ascultat și o parte din concertul lui Lucky Peterson, chitarist de culoare. Încă un atentat la Ankara și alte trei sau patru, în lume. Seara, pe TV 5: *Le sens d'humour* (o poveste pariziană: o văduvă muzeograf, copilul, un anticar). În ce consta respectivul „simț“? Poate în faptul că personajele mature trec peste incompatibilitățile lor. *14 martie*: Lucica – 68 ani! Mi s-a părut înviorată puțin de ideea sărbătoririi și cu speranță. Telefon restant lui Vasile Iancu. În ziua aniversării lui (9 martie) era la Pașcani, ca să vîndă apartamentul moștenit de soție. Se declară obosit de birocrăția la care a trebuit să se supună. Telefonul de la Bogdăneț. O poveste despre „Drumeții veseli“

(emisiunea lui I. Mustață) și cîștigarea unei biciclete, opacitatea lui D. Zaharia și rigorisismul financiar al tatălui lui G. Gheorghiuță. Un nou episod din *Caiin*. Verman despre faptul că i s-a refuzat dosarul de scriitor. Primit *Polemici*, nr. 1-2, în care Daniela Sitar-Tăut îmi comentează *În jurul lui Bacovia*. O știre: Vladimir Putin ar fi hotărît ca rușii să se retragă din Siria. Apropo de „Știri“, cele de la 10 seara durează 17 minute. Le prezintă un tip neutru ca ținută și voce: Andrei Bărbulescu. *15 martie*: Am început recenzia la cartea lui Iancu. Drum la Arhive. La „Vocea umană“ (emisiunea Mihaelei Soare), prezențe spaniole: José Carreras, Tereza Berganza, Montserrat Caballe. Seara, meciul Atletico Madrid - PSV Eindhoven (0-0; 8-7 după loviturile de la 11 metri). Două ore de „acumulări nervoase“. Consecința: am adormit tîrziu și am dormit superficial. *16 martie*: Ducu exasperat de R.: „Nu mai cunosc pe nimeni!“ Dimineață improductivă: abia un paragraf. Arhive. La „Vocea umană“: Callas, Desailly, Lucia Pop. Telefon Lucichii despre o posibilă vizită, duminică. La Realitatea, o dezbatere despre noi între ruși și americani. Peste zi, reproșuri recurente. *17 martie*: Gheorghe Neagu mă atenționează, telefonic, că e ziua lui: 75 ani, și mă invită la sărbătorirea pusă la cale de „un grup de profesori“, mîine, la SIF. De la Bibliotecă i-am trimis cîteva rînduri lui Radu Ulmeanu, directorul general al *Acoladei*, referitoare la abonament. Tînărul George Agafitei a adus vestea morții lui Solomon Marcus (în această dimineață, la Spitalul C. C. Ionescu). Telefon lui Emil Nicolae, care, mîine, împlinește 69 de ani; tocmai urma să-i primească pe Dinu Flămînd și Virgiliu Mihaiu. Statul va cumpăra „Cumînțenia pămîntului“ cu 11 milioane de euro: cinci îi plătește „dumnealui“, restul – colectă. Gheorghe Grigurcu, în „jurnalul“ din *Convorbiri literare*, vorbește de niște „bătrîncioși“ („C.T, C.C., C.U.“) pe care îi pune în contrast cu vioiul Nicolae Manolescu.

Constantin CĂLIN

Cântec de prieten

Lui **Nicolae Mihai**

Și, când a fost să-și sară timpul peste umbra sa, Poetul harului aspru, cu numire-ntre sfinți, și-a stâmpărat pana „*în aerul buimac de toamnă*” cu care l-a însemnat Pronia și s-a ivit printre noi ca o boare de duh clătinat/căinat de-ndelungi privegheri la obârșia slovei: *Aș lăsa naibii poemul acesta/ pentru care sufăr atâta,/ dar deznădejdea stărnită/ e gheară amară și flacăra/ ce nu mă mai încapă./ ...Așadar, de vei vroi, Doamne, ca noi să nu părem chiar alții în ochii ăstei lumi atât de mincinos prefigurate, cu erezia fricilor adânc aghesmuite în distihii astmatiforme, atunci te minună și Tu, asemenea nouă și uite cum, buiac de-atâtea pale de lumină, tot crește și târcolește un timp străin și greu, ca de rănire, chiar și-n poemele semnate Nicolae Mihai, prietenul meu de-o eternitate numai de noi știută, robită suspinului, vădit arătat ca fiind mielul (ne)vinovat întru cele de prozodie, mereu de serviciu, popăsuț deandrea Ta cea dă-tătoare de dulci suferinți:
...vrabia își scutură în praf bucuria
Dumnezeu o privește și își dă
cu părerea: nimeni nu poate*

renunța la copilărie!

Și eu, mai de prin *Văi* de mine, mai de prin *Pisc* de Tine, Tată Ceresc, mă răscolesc alături, miez dulce-amărui de zări furate/furtunate, din ce în ce mai bătrâne și mai purtătoare de vii disperări pe tot ce-ncape în multe „*despre alte cele*”, și-încep a neguța cu Doamne-Doamne căderea zilelor pe spate și-i spun Maestrului, cât ne-o mai ține *Vrerea*, tot într-un „*Plâns uitat lângă cruce*” că sinuciderea unei petale de crin din aripa versului tău, frăține, poposită la marginea lacrimii mele, probează dosarul de cadre gelos ca o pâine murindă, zicând pe de rost *Tatăl nostru*, cel hăituit și furat de rânjetul insomniilor fruste: *Se mai poate/ aprinde/ o claie de fân/ cu cântecul/ unui greier...?* ...Pentru că tu, Dragule, n-ai vrut (?!?) / n-ai putut (?!?) să fii scriitorul pripășit la curtea sictirului din năpârlirea cu nesaț a „unui ev aprins”, care-ți pune blacheu la limbă, trăind din plecăciuni pupin/lingușitoare, pe vremea când jalnica noastră făptură era un biet/chinuit film alb-negru, proscris și damnat... Și tu mereu mi-ai răspuns, aproape șoptit, din **Chipul oglinzilor încărunțite** și din **Întâmplări de atins cu mâna**, ce te-au ținut departe de (m)iasmele lumii, aplecat cu mult peste poate pe cele **Zvonuri într-o ceașcă de cafea**, și-aceea adânc cercetată cu lacrima clarvăzătorului cetluit **Între două duminici**, ca o inevitabilă și **Scurtă radiografie a sufletului**, ades, de-mprumut: *Plouă în sufletele noastre/ amarnic mai plouă cu destrămări/ de felinare aprinse și singurătăți/ înmulțite cu nouă./* Te-ai smerit antologic, de când te

știu, în arginturi bolnave de tânguiri bacoviene, luceferind, în taină, „**capcane pentru ploii**”. Te-ai închinat cu gravitate printre „**poveștile singurătății**” (precum ne-arăți că ești!), te-ai minunat și tu de cât ți-a pus ursita-n traistă, te-ai resemnat cu risipire pe margini de tristețe, „*bătând în cuie/ sicriul unei bucurii*”, ai dăruit negărilor otravă:

*...suntem martorii poemului
fără zăbranic
după care nu vom purta doliu
și spre care nu vom migra
cu sufletul niciodată.*

Și eu, Nebunul din semne, - lampadofor în turnul de veghe cel zilnic tocmit să-mi hâșâie zorba din sânge, zic ție, cel modest fără seamăn între onești și onest până la sinucidere printre modești, prieten noptat: *închidă-lă-i pe el, pe-acest poem de vârsta nopții!* Și-l zăvorăște strâns, tot „**Dincolo de lucrurile simple**” și-l pune în resteie ca pe un „**Hoț de lacrimi**”, pripășit cu rușine, la picioare de secol migrant, sub fuște de rusalcă haihuie, în duminica mirărilor noastre, cât o mumă a ploii! Și-l miluiește, totuși, cu amnezii din nesperate/disperate „**Oglinzi căzute pe gânduri**”, înalte și ele și fudule în pulpe, asemenea „(Un)ui poem cu un sărut deasupra”. Și tu, devenit, estimp, în ochii mei, „**Portret bătut prietenește, pe umăr**” și, mai apoi, „**Ploaie în do major pentru fereastră și două roze fugare**”, să-mi spui, cu vecernii în glas, că Luna, Văzduhul și Umbra lui Gâde sunt toate o lume-a furtunii în care până și florile-și fac semne ciudat, se nasc și mor ca să trăiască mereu, ▶

stupid și fără noimă, om-zodie preacășă, cu burtă peste burtă și gușă peste gușă, om-„**Noapte căzută spre inima mea**”, om-tragic ca o „**Greșeală tivită cu aur**”. După care, zace-mă, prietene, de Poezie, o viață: *Pune-mi, Doamne, palma grea/ peste gândul cel hoinar/ și-l descântă și-l dezmiardă/ drumul lung aprins de umbre/ și de păsări înflorit! ...Și mă voi sumeți, atuncea, eu, după adet, și îți voi zice, frate, a treia zi, după scripturi, că bea-oi și cucuta opritelor poveri tot de prin cele „**Vorbe scoase mai puțin la vedere**”, c-un (vai!) „**Vis adormit în brațe**” și-nfătoșat cuvintelor bătrâne, din vechi purtând hinteu de la Ion, luând la ochi guarzii disperării, tot unul câte unul, de când s-a fapt că-și dùmică năduful, că-și plimbă mitraliera-n noi: *Muțenia dvs., domnule, întărâtă căinii/ trezește mila trandafirului călugărit/ și a celui ce refuză cu indignare/ albul murdar fără de pretenții/ răsfoit pagină cu pagină după o noapte/ petrecută la bursa Poeziei. ...Ca mai apoi, „**Desfrunzit pasul ploii**” să-și cânte robirea prin moina din sângele nostru, prieten conviv, pentru că tot mai adâncă e spaima din beteșugul luminii și nu mă recunosc în păcatele mele, nu mă revolt în păcatele tale, pentru c-ai devenit, pentru mulți, toiagul cu care Domnul sprijină cerul cu stele, adică, „**Nici laur înfrunzit...**”, nici „**Clopot în exil**”, mai mereu „**Duh agresat de fluturi**”, pus paznic de far la fruntariile unui **Poem așezat pe un scaun cu roțile**: *Plouă fără fisuri un câine/ bate vremelnice la ușă cu ordin/ de la primărie să-mi pună/ singurul vis în cătușă... Și, zilnic, încerc să măsoar adâncul din inima mea șuie, umblândă „în straie de călugăriță”, setea de spovadă amarnic cuprinsă în imaginarul artistic al bardului de la Cosmești. Sonuri nearătate la chip***

deslușim prin inima slovei atent măiestrite, elegiacă mireasmă de cuvinte nespuse, încă și încă, mai mult bănuite, mai mult intuite, și ele sugerând un „**Dialog cu gura închisă**”, făcând vorbire, implicit, „*de existența epistolei întâi/ a lui Pavel către Timotei/ mai lungă decât mormurul văzului*”. Așadar, mai mult decât împotrivirea întrebărilor vane și ruga-n voce albă de sfânt anahoret, până ce totul se face blând și insignifiant, ca un **Freamăt fără de păcate**, în care **Poezia cea de toate zilele** e „*condamnată să suporte/ dinții încheștați tâmpla amară/ luate la palme de nu știu ce tristețe/ îmbătată cu vorbe chivernisite/ de purtătorii de stele...*”. Mai dă-mi trăire, Sfinte, de trăit, mai dă-mi furtuna deznădejdiei din sufletul preabunului Culai, „făuritorul de ciudese”, nu-mi coldăși fragilii trandafiri ai vieții, închiși în frici închipuite, chiar și atunci când mărunțești cadența timpului din ornicul cetății de Bacău, mai mereu pândind sau ocrotind hoțirea lui Cronos, ca pe-o **Iscoadă cu picioare de lemn**. Fiindcă el, *Timpul Prieteniei*, este atent fărâbuit în tulburatele chindii ale *Trecerii*, când ploaia parcă nu mai ploaie, când toamna nu înfrunde în mândra codrie a lui Maître Mihai, ăl cu sufletul ăl mare, de tot donquijotesc! Și te mai miri că ascuți cum inimi se-nfiripează, albastru, din ziceri de-alean și potolită zaveră: *se aude amiaza zilei pe ducă stă scrisă pe flori cu miresme divine și glasul tăcutelor umbre de ceară mai bate la porți și ferestre străine.*

Pentru că Nicolae Mihai este scriptorul/ Sisif-ul din Scripturi, trimis pe pământ să probeze, cu „darul lacrimilor” sale, desfrunzirea din noi.

Dan SANDU

Surâsul lui Icar

S-ar putea ca destinul planetei noastre să rămână la cheremul intoleranței câtorva religii.

*

Toți avem la mâini și la picioare locuri pentru cuie.

*

Islamismul este cariat de fundamentalism, creștinismul, de secularizare.

*

Prin altruism, Don Quijote pare decupat din cărțile sfinte.

*

Dacă a creat o lume, înseamnă că și Dumnezeu este poet.

*

Vom ajunge toți în Împărăția cerului. Dar în boxa Judecății de Apoi.

*

Suntem prea siguri că Dumnezeu nu dă sentințe de condamnare, ci numai decrete de grațiere.

*

Pe evlavios îl mai vezi câteodată prin cărciumi, dar pe bețiv nu-l poți duce la biserică decât mort.

*

Metafizica babei Safta este foarte simplă. Pentru că nu este bruiată de îndoieli.

*

Există și călugări care sunt, de fapt, diavoli sub acoperire.

*

Ana lui Manole - acest Iisus feminin al românilor.

*

În fiecare geană a zorilor simt zâmbetul lui Dumnezeu.

*

Speranțele noastre sunt pilonii de susținere a cerului.

*

În numele lui Dumnezeu, omul continuă să iubească, să creeze și, uneori, să ucidă.

*

Se pare că maimuța a devenit om printr-o dereglare genetică.

*

Se adaptează ușor la mediu animalele evolute și oamenii inferiori.

*

Nu rămâneau pasive celelalte animale, dacă ar fi simțit că maimuța duhnea a om.

*

Cum scoate oare nufărul atâta frumusețe din nămol?

Vasile GHICA

„De-a lungul întregii sale vieți, omul trebuie să se entuziasmeze de frumos. Dar numai dacă acel frumos e și adevărat.” Cuvintele îi aparțin lui Franz Schubert, autor, ca și Ludwig van Beethoven, a nouă simfonii, dintre care Simfonia a VIII-a, în si minor, *Neterminata*, a fost interpretată în seară de 8 aprilie, în partea a doua a simfoniceului de la Sala Ateneu, transmis online. Orchestra băcăuană a fost dirijată de Marcian David, un muzician cu o carte de vizită ce îl recomandă ca violonist – interpret și profesor, concert-maestru al orchestrei ieșene, (1977-2010), la *Hofersymphoniker; Stadtteater Trier* (1980-1988) - Germania, concert-maestru (1993-1995) la orchestra *Festivalului de Operă de la Maceratta* - Italia. Marcian a dirijat orchestre din țară și din Italia, Moldova, Bulgaria, Peru și Franța. Cei doi compozitori ai seriei: Mozart și Schubert, fac parte din panoplia „clasicilor” - Haydn, Beethoven, Mendelssohn-Bartholdy, Schumann, Brahms, Elgar, Ceaikovski, Enescu - pe care îi cultivă dirijorul invitat în Bacău. Așadar, după Uvertura la *Flautul fermecat*, K. 620, lucrare cântată în primă audiere în septembrie 1791, ne-am delectat cu *Concertul nr. 2 pentru flaut și orchestră în Re Major*, K. 314, creat de W. A. Mozart în anul 1777. Concertul a fost magistral interpretat de Teodor Țirlea – născut în 1984, la Cluj-Napoca. Acesta a studiat pianul cu Doina Staicu, la Colegiul Național de Artă *George Apostu* din Bacău. Învăță flautul sub îndrumarea prof. Vasile Gocan și a tatălui său - Florin Țirlea, iar după absolvirea liceului continuă cu Jean-Claude Gérard și Davide Formisano, la Musikhochschule Stuttgart. Membru al „Accademia Teatro alla Scala” din Milano, a participat la Pacific Music Festival Saporro (Japonia), Festivalul de Muzică Schleswig-Holstein (Germania) și la Festivalul de Muzică Zermatt (Elveția), alături de renumitul ansamblu *Scharoun* al Filarmonicii din Berlin. Teodor a activat ca prim-flautist la Düsseldorf Symphoniker, Kammersche Oper Berlin, Gewandhaus Orchestra din Leipzig și la Orchestra Operei Norvegiene din Oslo. De asemenea, a colaborat cu Orchestra Simfonică Radio din Stockholm, Orchestra del Gran Teatro del Liceu Barcelona, Deutsche Oper Berlin, ș.a. și s-a bucurat de colaborări cu dirijori celebri precum Riccardo Chailly, Christoph Eschenbach, Ivan Fischer. Actualmente este prim-flautist al Orchestrei Simfonice din Norrköping, Suedia. Împreună cu familia sa, Teodor, a înființat, în anul 2012, Centrul de Pregătire Muzicală *Ars Cantus* - o școală privată de muzică, în Cluj-Napoca. Din anul 2019, a susținut cursuri de măiestrie în țară - „Musica Kronstadt” Brașov, „Ars Cantus” Cluj și în străinătate - „Piediluco Festival” Italia.

&&&

Aprilie marchează 65 de ani de la înființarea Filarmonicii din Bacău, care avea să se numească, din 1991, Filarmo-

Caleidoscop muzical

nica *Mihail Jora*. În acest an mai sărbătorim 130 de ani de la nașterea lui Mihail Jora, omagiem 50 de ani de când a murit și sărbătorim, de asemenea, 140 de ani de la nașterea lui George Enescu. Programul seriei de concert de joi, 15 aprilie, a fost dirijat de Ovidiu Bălan. Dirijor permanent din 1969 și director până în 2007 la Filarmonica băcăuană, devotat slujitor al muzicii, cu importante realizări artistice, Ovidiu Bălan este deținătorul premiului ATM pentru interpretarea *Simfoniei a IX-a* de Beethoven, premiul criticilor de artă pentru interpretarea muzicii contemporane românești, premiul ziaristilor din Bacău, Marele Premiul *George Apostu* (2015) și Premiul de excelență UNIMIR, în 2018. Director onorific, maestrul - care a studiat dirijatul în București cu Iosif Conta și s-a perfecționat în Olanda, Franța, SUA cu Jean Fournet, Marius Constant, Fernand Quatrocchi, Eugene Ormandi, Zubin Mehta, Seiji Ozawa, Georg Solti, Pierre Boulez, Lorin Maazel - participă în jurii internaționale de interpretare și compoziție la Cantu, San Bartolomeo, Alcoi, Ventimiglia etc. Pentru meritele și activitatea sa artistică a fost decorat cu Meritul Cultural (1982), Master of Arts (1994) în Republica Moldova, Cetățean de Onoare al orașelor Bacău, Ploiești, Chișinău și Puncetto d'Argento al orașului Varallo Valsesia - Italia, pentru 10 ani de activitate artistică la Gorizia. Ovidiu Bălan a dirijat toate filarmonicile din țară și orchestre importante în SUA, Cuba, Italia, Germania, Franța, Olanda, Bulgaria, Iugoslavia, Rusia, Portugalia, Polonia, Ungaria. Programul seriei a cuprins selecțiuni din lucrarea lui Jora, *Privești moldovenesti* - opus 5 (*Pe mahurile Tăzlaului, La joc*) pe care a restituit-o de mai multe ori cu orchestra de acasă, *Concertul pentru vioară și orchestră în re minor, op. 47* de Jan Sibelius și *Simfonia a V-a în do minor, op. 67* de Ludwig van Beethoven, a *Destinului*. Solistul seriei a fost violonistul Valentin Șerban, care a studiat cu Valeriu Rogacev, Daniel Podlovschi, Ștefan Gheorghiu, Ilarion Ionescu-Galați. A urmat cursurile de Master la *Kunstuniversität*, în Graz, îndrumat de violonista născută în Bacău, Silvia Marcovici, și a participat la cursuri de măiestrie cu Leonidas Kavakos, Ivry Gitlis, David Grimal, Mihaela Martin, Adam Han-Gorski, Arlette Bonamy. Din anul 2012 este membru al Orchestrei Române de Tineret. Ulterior, concertmaestru al orchestrei, susține concerte în ediția din 2017 a Festivalului Internațional *George Enescu*, în sala *Resit Rey* din Istanbul (2017) și în Turneul Balcanic (2019). Este și membru al orchestrei *Les Dissonances* din Paris, alături de care concertează frecvent în Paris, Dijon, Le Havre, Anvers, Bilbao etc. A susținut un număr impresionant de concerte și recitaluri în România, în Franța, Austria, Germania, Serbia, Macedonia, Bulgaria, Ungaria, Da-

nemarca, Polonia, Spania, Belgia și Ucraina, cu un repertoriu divers și complex.

&&&&

În ajunul sărbătorilor pascale din acest an, la Filarmonica *Mihail Jora* a avut loc un Concert de concerte pentru pian, dirijat de maestrul Ovidiu Bălan. În 28 aprilie, am auzit online, de la Sala Ateneu, orchestra băcăuană, care a acompaniat trei tinere pianiste, aflate în plină afirmare artistică, în pagini muzicale de referință. Kira Frolyu, absolventă a Colegiului Național de Arte *Dinu Lipatti* și a *Purcell School for Young Musicians*, din 2018 până în prezent, studiază la *Royal Academy of Music* Londra. Din 2015 participă anual la cursurile de măiestrie *Anton Rubinstein Masterclasses, RCS summer academy, Paderewski Academy, Deal Festival, Pianale Competition and Festival, Talent Music Summer Course*. Susține, din 2014, concerte cu orchestra în Marea Britanie, România, Italia, Polonia, Bulgaria și recitaluri camerale, la Londra. Deținătoare a Premiul EMCY, Premiul Publicului al Orașului Fulda, Premiul Can Brut în cadrul Festivalului Pianale, Germania (2019), a interpretat *Concertul nr. 2 pentru pian și orchestră în do minor op. 18* de S. Rachmaninov. Pianista Iulia Marin este laureată a numeroase concursuri de pian, printre care *World Piano Competition* Cincinnati, *Eisenberg-Fried* New York, *Sofia Cosma, Klavierpodium* München. A susținut recitaluri la Weill Hall at Carnegie Hall, Harvard Club, Greenfield Hall, St. Paul's Chapel la New York, la St. Martin in the Fields din Londra, Richard Jakoby Saal Hanovra. A participat la festivalurile internaționale de pian de la Kassel, Heidelberg Klavierwoche și *Chopin Festival* Varșovia. A debutat alături de Filarmonica *Mihail Jora*, sub bagheta maestrului Ovidiu Bălan și a concertat cu Orchestra de Tineret, Filarmonica de Stat din Shumen, Orchestra Simfonia București și Filarmonica de Stat din Vidin. A absolvit *Conservatorul Manhattan School of Music* din New York, ca laureată a bursei *Artur Balsam* și cursurile de Master din cadrul Conservatorului de la Hanovra. Am auzit-o în *Concertul nr. 3 pentru pian și orchestră de Béla Bartók*. Profesor corepetitor la Colegiul Național de Artă *Ion Vidu* din Timișoara și pianist instrumentist colaborator al Filarmonicii *Banatul*, Andreea Dumitrescu a urmat Școala de Muzică din Reșița și Liceul de Muzică din Timișoara, studiind apoi matematica și pianul, cu lect. Sorin Petrescu și conf. univ. Manuela Mihăilescu, cu muzicienii Jean-François Antonioli, Gabriel Amiraș și John Lill. A concertat cu orchestre din Timișoara, Cluj, Craiova, Pitești, Târgoviște, Arad. A susținut recitaluri în țară și în Italia, Danemarca, Ungaria, Serbia și Germania. Seara s-a încheiat cu *Concertul nr. 3 pentru pian și orchestră în Do Major op. 26* de Serghei Prokofiev.

Ozana KALMUSKI ZAREA

Un pleonasm: Bogăția nedreaptă

Întrebat de Vodă, cu cine ține atâtea turme, atâtea tamazlacuri, Ciubuc Clopotarul, cimotoie îndepărtată a Smaran-dei Creangă, ar fi răspuns: „Cu cei slabi de minte și tari de virtute, măria-ta”, adică cu mulțimea de argați ce slujeau tot anul pentru o bucată de mămăligă, o scăfiță de brânză iute și o ceapă. Se adăugau, la venirea iernii, căciulă, tohoarcă și opinci. La Broșteni, bărbatul Irinucăi și cu fata lui „doi oameni și cu doi boi, la vreme de iarnă, abia își puteau scoate mămăliga”, aliment excelent pentru „prostime și dobitoace”, după cum preciza, cu o grea detașare, un domnitor muntean, care, puțin probabil să fi înghițit, vreodată, o îmbucătură din acest „excelent” aliment. Dar să ne căutăm de ale noastre, adaugă marele povestitor, că altfel lunecăm în „neagră întristare”.

„Întristat este sufletul Meu până la moarte”, mărturisește Iisus în grădina Ghetsimani, când și-a dat seama că a pierdut războiul cu clerul sinedrist – clevetitor și pizmaș – cu scribii, cu bătrânii, cu fariseii, cu zarafii, cămătarii, cu tot neamul lor cel neadormit; cu toți cei care au schimbat Templul într-o „peșteră de tâlhari”: târg, iarmaroc, bălci al deșertăciunilor ome-nești cu menajerii, dughene, prăvălii, teșghele, măcelării, un spectacol grotesc, straniu și înspăimântător prin amestecul de mercantilism și sacralitate. Și un popor năucit, îndobitocit, terorizat de spaima păcatelor fără de sfârșit și de grija ispășitoarelor jertfe. De-ar fi văzut autorul „Căprioarei” acest talmeș-balmeș – și el o jertfă pe altarul unor divinități păgâne, în ținuturile de negură și ceață de la Miază-Noapte –, ar fi exclamat: „Amețitoare apă, ce tulbure te clatini/ Sub valul greu de jertfă, de pomeniri și datini!”. Căci se aduceau jertfă, animale mari sau mici – fără meteahnă –, ca ardere de tot („mireasmă plăcută Domnului”, dar și fiilor lui Aaron, ce primeau ca venit, veșnic, pieptul și spata dreaptă, aceste părți scăpând de „arderea de tot”), pentru păcat împotriva poruncilor Domnului – în jur de 600, spun unii care au avut curiozitatea și răbdarea să le numere: pentru necurăție, pentru ispășire, de izbăvire, de afierosire, de mulțumire etc. „Că leagă sarcini grele și anevoie de purtat și le pun pe umerii oamenilor, iar ei nici cu degetul nu voiesc să le miște” (Matei: 23,4). Să ne mai mirăm că norodul se închina altor idoli, cât timp Moise urca pe munte să primească noi porunci?!...

Iisus, spune Giovanni Papini, i-a jignit pe cei douăzeci de mii (!) de preoți ai Ierusalimului, în prestigiu și în pungă. În pungă, mai ales: „Negustorii vor da arginții, clerul, temeii religios, iar romanii vor da ostașii”. Într-adevăr, revolta lui din dumineca Floriilor, singura

izbucnire violentă – dar întru totul justificată –, i-a adus sfârșitul. S-a atins de ceea ce nu trebuia atins: de privilegiile clerului, de afacerile cămătarilor, ale zarafilor și acest lucru nu se iartă. Iată adevărata „hulă”, iată adevărata „profanare”, iată „păcatul” de neiertat. Încercările viclene ale cărturarilor și fariseilor de a-l atrage în dispute teologice sau morale, nu aveau alt scop decât să identifice un pretext pentru a-l pierde. Cu câtă violență, cu câtă ușurare a izbucnit marele arhiereu Caiafia: „a hulit!”. Ce nevoie ar mai fi de martori...

Nu atât învățătura nouă („n-am venit să stric, ci să împlinesc”), cât scârba, groaza, oroarea de bani, de bogăție, care la El erau viscerele, au căscat prăpastia de netrecut, dintre cele două paradigme: spirituală și, respectiv, dogmatic-mercantila și au generat războiul pe viață, dar mai ales pe... moarte. Iisus se află – ca de fiecare dată –, la începutul cumplitelor dispute dintre clerul instituționalizat, pietrificat în ierarhia rigidă, autoritară, cu dogmatica-i sterilă, osificată, cu privilegiile-i de veacuri, și toți cei care l-au urmat, flămânzi și desculți, propovăduind adevărurile simple, luminoase ale Evangheliei. Numai că, de fiecare dată, ca și în urmă cu atâtea veacuri, cei care hotărăsc cine este eretic și cum trebuie „mântuit”, sunt cei îmbrăcați în purpură și aur. Asta se întâmplă când se contopesc puterea spirituală cu cea ecleziastică și cu cea temporală, când preutul devine, nu numai judecător ci și procuror-inchizitor, iar pe deasupra mai dispune și de instrumentele adecvate pentru a obține mărturisiri depline, complete și, evident, de „bună voie”. Totuși, trebuie să recunoaștem că ceva s-a schimbat: locul crucii, din lemn cioplit grosolan, a fost luat de către foc, un element infinit mai subtil și mai... purificator. Nu trebuie uitată nici apa, turnată cu găleata, printr-o pâlnie, în gura „păcăto-sului”, întins cu ajutorul unor scripeți, dar nu cu ură, cum am fi tentați să credem, ci cu infinită grijă, cu infinită compasiune, pentru eliberarea sufletului de temnița trupului nevolnic, supus tuturor ispitelor, tuturor păcatelor. Totul din iubire, din nesfârșită iubire, pentru că, nu-i așa, unde dragoste nu e, nimic nu e.

Vai, cât de duios-liniștitoare era precizarea biblică: Iisus nu s-a atins de bani, dar unul din apostoli – nu înțelegem de ce Iuda și nu Matei, vameșul, mult mai experimentat în atari îndeletniciri – avea în grijă punga cu bruma de gologani trebuitoare nevoilor micii comunități. Această pungă sărmană devine „alfa și omega, începutul și sfârșitul” a tot ce a însoțit istoria creștinismului ultimelor 17 secole. Pe primele trei le excludem, fiind veacuri de prigoană și martiraj. Începând cu cel de-al patrulea, cu proclamarea creș-

tinismului ca religie oficială, cei prigoniți devin prigonitori, și din doctrină a iubirii și compasiunii, creștinismul devine o sclavie de neîngăduit. Se redescoperă puterea silnică, violența preceptelor Vechiului Testament. A fost nevoie să intervină împăratul Iulian Apostatul, cu un edict de clemență, pentru a pune capăt persecuției păgânilor și distrugerii templelor (de către creștini!), prigoană ce a început înainte de proclamarea creștinismului ca religie oficială în anul 386. Dar, din „fericire”, ne-suferitul împărat n-a dus-o mult, ca toți „dușmanii” ce au atentat „la una, sfântă, sobornicească și apostolească” Biserica... Departe, foarte departe de noi gândul că abandonarea idealismului și purității începuturilor, ar fi proprie doar creștinismului. Este un proces ce însoțește istoria tuturor „ideilor și credințelor religioase”, ar zice Mircea Eliade.

Dar, luându-ne cu vorba, am uitat de... pungă. În „Numeletrandafirului”, Umberto Eco sesizează, cu foarte mult umor, dar și cu foarte mult sarcasm, câtă energie, câtă patimă s-a pus în dezbateră interminabilă, pe marginea întrebării dacă Iisus a avut sau nu o pungă. Suspect, foarte suspect, acest interes „epistemologic” și „hermeneutic”, pentru o problemă, extrem de neînsemnată în sine, dar crucială pentru protagoniști: dacă El ar fi avut o pungă, cu câțiva sicli, atunci și ei puteau avea una plină cu florini, scuzi sau taleri, fără a mai fi teroriizați de spaima că banul e „ochiul dracului”. Expresia este dură, dar sugestivă pentru că reflectă atât ispita cât și spaima, ultima generată de cumplitul avertisment: „Să nu aveți nici aur, nici arginți, nici bani în cingătoarele voastre!” (Matei: 10,9), pentru că: „Nu poți sluji la doi stăpâni! Și lui Dumnezeu și lui Mamona” (Luca: 16,13), Mamona desemnând bogăția cu puterea ei înrobitoare, la care omul ar trebui să renunțe pentru a-l sluji pe Dumnezeu. Nu întâmplător, suprema încercare era să se dea curs îndemnului: „Lasă totul și urmează-mă!”...

Spuneam că la Iisus scârba, repulsia, oroarea față de bani și bogăție erau viscerele, organice. De aceea, nici nu s-a ostenit să insiste prea mult pe o argumentare scrupuloasă și, de la sine înțeles, inutilă. S-a mulțumit să rostească sentințe: „Mai ușor va trece cămila prin urechile acului, decât bogatul în Împărăția lui Dumnezeu”... Vor veni filozofii, moraliștii și economiștii veacurilor ce au urmat și vor argumenta, cu asupra de măsură, că nu există bogăție dreaptă și, nici într-un caz, sfântă. Mă rezum să reproduc, poate cea mai plastică, mai sugestivă și mai „revoltătoare” opinie ce aparține lui Proudhon,

care la întrebarea „Ce este proprietatea?”, el răspunde categoric: proprietatea este furt!... Pentru că „toți cei bogăți sunt fie hoți, fie urmașii unor hoți”. De unde până unde bizara asociere a proprietății cu sfințenia, cu sacralitatea?!... Ar fi inutil să adăugăm că singura proprietate sacră, e cea care e rezultatul muncii, chibzuinței și vredniciei proprii, mari virtuți ale vieții economico-sociale. Dar ea poate asigura oarece îndestulare și o anumită siguranță a zilei de mâine. Repet, a zilei de mâine. Apoi diferențele generate de muncă, pricere, chiverniseală, sunt neînsemnate.

Marea proprietate însă, se asociază cu jaful, silnicia, înșelăciunea, lăcomia, avariția, neplata sau plata nedreaptă a lucrătorilor, cu calculul meschin, cu balanța nedreaptă, măsluită, cu ochiul hrăpăreț de acvilă mereu la pândă, așteptând oportunități râvnite, când celui flămând, strâmtorat, nenorocit, îi ajunge cuțitul la os și își vinde pe nimic sărmanul lui avut. De fapt, avem de-a face cu instincte abisale: al cruzimii, al agresivității, al teritorialității („proprietate privată”), dar mai ales, cu cel de pradător, aflat la capătul lanțului trofic: *Crunt iscodește preajma, privirea circulară/ Cu străvezii reflexe de eră glaciară/ Au dinți care se schimbă și gheare retractile./ Simt orice strop de sânge pe-o rază de trei mile...* Nu trebuie uitat nici furtișagul legiuit numit negoț, cu noștîmu-i oximoron „negustor cinstit” și cu antologia minciunii numită impropriu „sufletul” comerțului: sunați acum, stoc limitat, la prețul incredibil (ați auzit bine!) de numai 99,99 lei... De vreme ce orice tranzacție, luată independent, reprezintă un joc cu sumă nulă, câștigul unuia, se asociază, fatalmente, cu pierderea celui alt și nu întâmplător câștigul se numește „profit”...

Sursă a tuturor inegalităților și nedreptăților sociale, ar spune Rousseau, proprietatea, când se asociază cu câștigul fără muncă, când „dezmațatul aur” (Juvenal) devine stăpân, tiran, totul e pierdut. Se ajunge la împietrirea inimii, la desfrâu, lux, trândăvie, dispreț pentru tot, pentru toate... Numai intrarea și ieșirea din lume rămân... democratice. Oamenii rămân egali doar la maternitate și la capelă. S-or fi născând ei, oamenii, liberi și egali, dar când părăsesc salonul noilor născuți, pe unii îi iau părinții cu o limuzină de lux, pe alții, niște sărmani, învelindu-i într-o pătură ponosită. Și s-a terminat cu egalitatea reală, ea rămânând doar un articol, solemn, dar perfid, al tuturor „Declarațiilor” și Constituțiilor de pe fața pământului. Că blestemata inegalitate este împotriva naturii, împotriva firii, împotriva oricărei rațiuni, pământene sau divine, ce contează. O fi ea, Rațiunea, după Descartes, lucrul cel mai echitabil împărțit din lume, dar ce folos când unii, nici mai inteligenți, nici mai înțelepți, nici mai vrednici, îi stăpânesc și-i asupresc pe toți ceilalți... Și

asta de la începuturile lumii: fie prin violență, prin constrângere economică sau politică, fie prin libertatea dată unora de către Dumnezeu(!) de a dispune după bunul plac, de a-și stabili ei înșiși, veniturile pe seama contribuțiilor adunate „carboavă cu carboavă”, de la cei mulți și sărmani. Bunul samaritan, de data aceasta, este bunul contribuabil, numai că cei care beneficiază de bunătațea lui, nu mai sunt cei jefuiți, cei tâlhăriți, ci toți cei care trec, privind cu indiferență la rănilor și suferințele lor.

Dar, ca peste tot – excepție ar fi virulența împotriva fățarniciei, cu cele șapte avertismente din Evanghelia după Matei „Vai vouă, fariseilor și cărturarilor fățarnici!” – dojana cristică e una blândă: „La ce-i folosește omului să dobândească întreaga lume, dacă pe urmă își pierde sufletul”. Ea amintește de memorabila formulă de înfîmpinare din grădina Ghetisimani: „Prietene, pentru ce ai venit?”...

Opinii

Dintr-o dată îți vine să-l compătimesti pe sărmanul bogat, căruia îi este închisă calea mântuirii, și din această perspectivă, bogăția apare ca un greu blestem, ca o grea osândă: banii sunt un nemilos stăpân și vai de cei ce-i cad robi. Întreaga lor viață e pusă în slujba acestei sclavii. Neostoita râvnire îl face pe acest rob – care în sinea lui se crede stăpân și puternic – să irosească orice șansă de fericire autentic-omenească. Inutil să mai adăugăm, neli-niștea, spaima neconținută de jafuri (împotriva cărora niciodată măsurile de siguranță nu sunt suficiente), de șantaje, răpiri, răscumpărări, falimente etc.

Și, pe deasupra, obsesia că nu poți sluji la doi stăpâni... Poate cea mai dramatică dilemă. Ei, dar nu erau logica și elocvența bazele *triviumului* artelor liberale în Evul Mediu?!... Așa că să nu uităm de cele două strategii de combatere a dilemei: luarea de „coame” a dilemei, prin respingerea argumentată a uneia sau a ambelor alternative, și trecerea printre „coamele” dilemei prin identificarea altor alternative. Scopul este, de fiecare dată, să se demonstreze că avem de-a face cu o dilemă falsă, aparentă și... tendențioasă. Ambele strategii au fost utilizate cu foarte mult „succes”. De pildă, când franciscanii – la început ordin al „cerșetorilor” – devin un ordin puternic, influent (și bogat), uită de dragostea pentru sărăcie a Sfântului Francisc din Assisi și se strecoară printre „coamele” dilemei, cu o formulă celebră, care a făcut carieră: membrii ordinului nu au nimic în proprietate, ci numai în folosință. Proprietatea este a sfântului lăcaș, uzufructul, al slujitorilor săi... În veci nu se vor mai putea disocia proprietatea și uzufructul, veniturile așezămintelor de cult și veniturile celor ce le slujesc. La fel

s-a întâmplat și cu cavalerii săraci ai lui Cristos (ai Templului), care numai sărăciei și penitenței nu s-au dedicat, ajungând garanți ai depunerilor și cei mai mari creditori, principalul debitor fiind însuși regele Franței...

În zilele noastre, „întreprinzătorii”, nu întâmplător numiți așa, au identificat o altă metodă de mlădiere a dilemei cristice: tot anul, toată viața îl slujesc pe Mamona, iar la marile sărbători, dar mai ales la bătrânețe, când sfârșitul e aproape, după cum aproape se întrezărește și aspra judecată, schimbă stăpânul și se pun bine cu... bunul Dumnezeu, îndelung răbdător, iertător și iubitor, care, nu-i așa, și-a jertfit unicul fiu pentru „păcatele noastre”. Așa și-l doresc, așa și-l imaginează... Prin urmare, întâi se fac bani, și apoi se fac fapte bune... Și nu cum procedează săracul, nevoiașul, care în sentimentalismul și nai-vitatea lui, inversează prioritățile... Bogatul devine, brusc, milostiv. Pogoară asupra lui o surprinzătoare (și suspectă) smerenie. Dispar din vocabularul activ cuvintele „bani”, „afaceri”, „profit” etc, și își fac loc „sfânta biserică”, „bunul Dumnezeu”, „păcatele noastre”...

Mai au la îndemână pentagrama izbăvitoare: postul, mărturisirea păcatelor, penitența – hilară, adesea – sfânta împărțășanie, și mai sfânta iertare a păcatelor, privilegiu acordat preoților din seminița lui Aaron, în veacul vecilor. Și să nu uităm, că pe tot parcursul vieții, prudent și înțelept, oferă ca „jertfă de ispășire”, o parte din banii câștigați, Dumnezeu știe cum, operelor de caritate, omenirii suferinde, ar zice Caragiale, dar, mai ales, sfințelor biserici și sfințelor mănăstiri. Se sparie gândul, vorba cronicarului, când te gândești că mare parte a așezămintelor sfinte sunt ridicate prin prietenie cu bogăția nedreaptă, din bani, din donații având obârșie obscură. Mulți jupâni și jupăne apar ctitori și chipul lor „evlavios” ține în mână pictura votivă a sfântului lăcaș. Nimic despre bordeienii ce și-au dat sufletul trudind pe moșia jupânilor „sanctificați”... Ne întrebăm – dintr-o simplă curiozitate filologică – dacă cuvântul „jupân”, nu derivă, cumva, de la verbul „a jupui”, adică de la a lua șapte piei de pe spinarea sărmanilor robi ai pământului?!...

Încap, cumva, jumătățile de măsură?!... Memorabil rămâne reproșul lui Luther adresat lui Erasmus din Rotterdam: „Tu vrei să calci pe ouă, fără să le strivești, ori pe sticle, fără să le spargi”. Și totuși, în încercarea lor de a călca pe ouă, fără a le strivi, o faună plesnind de bunăstare și osândă, o lume a rapacității și a profitului, se strecoară printre „coamele” dilemei purtând stindardul zdrențuit al Sfintei Cruci, cu efigia înșăngerată a

Mântuitorului răstignit. O mai mare impietate, nu ne putem imagina, oricât ne-am strădui... Pe aproape s-ar afla încercarea de a căuta cu lumânarea și a desprinde din trupul organic al Sfintei Scripturi, unele crâmpete ce-ar putea „îndreptăți” un asemenea comportament aberant. Cu lumânarea, repet, și cu o privire languroasă, lingușitoare. Amintim pilda iconomului necredincios, cu îndemnul obscur „faceți-vă prieteni cu bogăția nedreaptă”; de fapt, e vorba de a câștiga prietenia și recunoștința unora, împărțind cu ei bogăția nedreaptă a stăpânului... În ceea ce privește pilda talantului îngropat, care ar fi putut fi pus la zarafi, pentru a fi luat cu dobândă, numai cei ahtiați de aur iar da o interpretare pecuniară. În realitate e vorba de înțelepciunea ce trebuie sporită... Slugă leneșă și ignoranță!

Cel mai clamat/ declamat /proclamat, rămâne pasajul biblic „Acesta este Sângele Meu, al Legii celei noi, care pentru mulți se varsă” (Marcu: 14,24), la care evanghelistul Matei adaugă: „spre iertarea păcatelor”. În conștiința comună s-a înstăpânit convingerea comodă, leneșă, egoistă și oportunistă că Dumnezeu și-a sacrificat unicu-i fiu („în care am binevoit”), pentru iertarea păcatelor tuturor, fără ca aceștia să catacdisească să miște un deget pentru propria mântuire. Se vor mulțumi să deschidă gura, o dată în viață, uneori în ultimul ceas, să primească sfânta cuminecătură... Nu voi obosi nicicând să repet pentru cei ce au urechi (și minte) să audă că avem de-a face cu una, dacă nu cu cea mai gravă, dintre rătăcirii. Sângele Mântuitorului, dragii și puținii mei cititori, se varsă pentru întărirea Legii celei noi, spre veșnică aducere aminte. Dacă acest act suprem, dacă acest sacrificiu cutremurător nu produce nici o vibrație, nici cea mai slabă dorință de apropiere de acest model de perfecțiune morală, atunci, o spunem cu inima strânsă, că sacrificiul a fost zadarnic. Și care ar fi marea și cea dintâi poruncă a Legii celei noi: „Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși!”... Cumplită poruncă!...

Dar, de departe, cea mai scumpă, mai îndrăgită și mai seducătoare, rămâne parabola oii rătăcite, cu corolarul reconfortant: „cei de pe urmă, fi-vor cei dintâi”. Pentru că „dacă s-ar întâmpla să o găsească, nu s-ar bucura de ea mai mult decât de cele nouăzeci și nouă, care nu s-au pierdut” (Matei: 18,13)... „Tot așa și în cer, va fi mai multă bucurie pentru un păcătos care se pocăiește, decât pentru nouăzeci și nouă de drepți care n-au nevoie de pocăință” (Luca: 15,17)... „Căci Fiul Omului a venit să caute și să mântuiască pe cel pierdut” (Matei: 18,11)... Că cei drepți n-au nevoie de pocăință, de ajutor divin pentru a se mântui, e clar ca lumina zilei și limpede ca apa

de izvor, cum se spune... Dar ne pune pe gânduri această slăbiciune a păstorului pentru oaia rătăcită, plină de mărcini și de scaieți, în timp ce turma, blândă și ascultătoare, e lăsată de izbeliște... În primul rând, viața dovedește că turma e cea care se rătăcește și trebuie căutată, în timp ce, pe lângă păstor, rămâne o singură mioară care, grijulie, îl avertizează că „l-apus de soare, vin să îl omoare”, oștenii călăuziți de Iuda Iscarioteanul... Apoi, dacă cei drepți, sunt drepți fără ajutorul Lui, și acest lucru li se datorează în exclusivitate, atunci nu e cu atât mai mult de prețuit virtutea lor și nicidecum ignorată, minimalizată?!... Iar dacă toată afecțiunea se răsfrânge asupra oii rătăcite, nu există pericolul ca rătăcirea drumului să devină program de viață, pentru toți cei ce se leagă în hamacul acestei liniștitoare iluzii?!...

Ar fi prea mult pentru cei din hamacuri, să amintim tulbutătoarele cuvinte ale marelui teolog Dumitru Stăniloae: pocăința autentică echivalează cu o nouă renaștere; e o mistuire launtrică continuă, o lucrare permanentă în suflet, cu biruința treptată, sistematică și definitivă asupra păcatului, asupra celui viclean. O minunată desăvârșire... Ce are în comun cu aceste precepte înalte, pocăința mimată, conjuncturală și teatrală, rămîne la latitudinea și altitudinea eventualului lector să aprecieze... Credem și nu mai cercetăm, că „sfânta” tradiție, sub presiunea celor mulți – puternici și semeți – a dat o interpretare oportunistă celebrului verset: „Cei de pe urmă, fi-vor cei dintâi”, lăsând să se înțeleagă că, o convertire tardivă, anevoioasă și suspectă, le-ar oferi acestora șansa de a fi cei dintâi care intră pe poarta cea strâmtă a Împărăției lui Dumnezeu... Ori, Iisus când vorbea despre cei din urmă, îi avea în vedere pe cei săraci, umili, oropsiți, prigoniiți, pe cei ce plâng, pe cei ce flămânez și însetează de dreptate. De dreptate, iar nu de whisky, cocktail sau punch, la gheață, stând în saună, jacuzzi sau în piscină. Pe aceștia justiția divină îi va coborî în „întunericul de afară, unde e scrâșnirea dinților”. Atunci, bogatul nemilostiv îl va invidia pe sărmanul Lazăr, aflat în sânul lui Avraam...

Dumnezeiasca împărăție, cu orbitoarea-i lumină, va face ca întreaga ierarhie a lumii, a valorilor, a certitudilor să fie răsturnată, din perspectiva justiției divine, transcendentale, atât de așteptată, atât de jinduită: tot ce este umil, disprețuit, strivit, dobândește o „revalorizare dumnezeiesc-paradoxală” (Giovanni Papini) și tot ce este, potrivit unei întregi istorii, prețuit, invidiat, rîvnit, frustrant, când nu poate fi dobândit – avere, putere, lux, desfătare – devine, nu atât de disprețuit, cum credeau stoicii, cât

de condamnat, de anatemitat și de smuls din suflet, de vreme ce ține de o atât de lesnicioasă lume a simțurilor, a patimilor... A doua venire a lui Iisus, nu este altceva decât sfârșitul vechii lumi și începutul adevăratei împărății, mai presus de fire, atât de ispititoare, de ademenitoare prin pacea, ordinea și veșnicia ei.

Speranță, poezie, vis... Frumusețe a făgăduințelor, a marilor promisiuni... Așa se explică duioșia cotropitoare, mila nesfârșită pentru tot și pentru toate, milă ce se răsfrânge până și asupra celor care îl răstignesc: „Tată, iartă-i că nu știu ce fac!”. Vândut, trădat, umilit, cu hainele trase la sorți, uitat, invocat numai când interesele ad-hoc o cer, substituit de icoane, mortificat, El atât de viu, de firesc, de simplu, de uman – mânca, bea, îi plăcea veselia și tovărășia prietenilor, El care respingea uscăciunea și sterilitatea bigotismului rigid, ipocrit, rămâne un dureros anamnesis, o perpetuă muștrare, o dojană blândă, dar necruțătoare la adresa fățarniciei evlavioase, fără aderentă de adâncime – cu buzele aproape, cu inima departe de adevărurile simple, dar adânci ale Evangheliei... Adevăruri mari, cuvinte simple; nici urmă de ironie, dispreț, asprime, trufie, orgoliu: „Credința ta te-a mântuit”.

Dureros este și faptul că glasul celui ce cutează să amintească de toate acestea, devine nesuferit, supărător, nu atât pentru prelați, cât pentru simplii credincioși ce țin cu dinții de tradiții, de ritualuri, de obligații și contribuții, avataruri ale „indulgențelor” de tristă amintire, iar orice îndemn către studiu și reflecție, îl face pe temerar, eretic, sectar, dușman personal (și de moarte), al fiecăruia în parte și, se înțelege, al Bisericii „strămoșești”. Sub coaja, sub crusta obișnuinței, a rutinei, a formalismului, sufletul se usucă, alunecă pe toboganul prejudecăților, inerției, suficienței leneșe, comode. Să ne mai mirăm că lucrul în timpul sărbătorilor, e considerat un mare păcat și condamnat ca atare, și nu se consideră păcat, nelucrul din celelalte zile ale săptămânii?!... Să ne mai mirăm că se pune mai mare preț pe tradiții și credințe, pe superstiții, adesea iraționale, complet străine învățaturii clare, transparente a Evangheliei și înfierate de Iisus în predicile Sale?!... Sau că poezia, muzica, pictura, emfaza scoarțoasă, solemnitatea teatrală, rotunjirea mieroasă a cuvintelor, gesturile hieratice, înduioșările suspecte, fetișizarea icoanelor, moaștelor și a veșmintelor, fac uitate, pentru totdeauna, memorabilele cuvinte: „Eu sunt Calea, Adevărul și Viața “...

Veniți de luați Lumină!

Ansamblul Folcloric „Busuiocul“ al Consiliului Județean Bacău, în parteneriat cu Primăria Bacău, Filarmonica „Mihail Jora“ și Colegiul Național de Artă „George Apostu“, a ieșit din nou la rampă, marți 4 mai 2021, când, la Sala „Ateneu“, a prezentat iubitorilor de frumos impresionantul spectacol **Veniți de luați Lumină!** Menită să celebreze Învierea Domnului nostru Iisus Hristos, cea mai mare sărbătoare a creștinătății, noua provocare artistică a prestigiosului colectiv băcăuan s-a înscris în suita riturilor de primăvară legate de Sfințele Paști și a oferit publicului o parte importantă dintre datinile, obiceiurile și credințele cultivate de-a lungul secolelor de poporul român. Alături de Orchestra și Formația de dansuri ale Ansamblului Folcloric „Busuiocul“, pe scenă au mai evoluat grupul vocal „Flori de câmp“, corpul de balet al Colegiului Național de Artă „George Apostu“, coordonat de profesoara Simona Baicu, preoții Ionuț Avram, Ioan Ciobanu și Ciprian Ignat, actorul Viorel Baltag, soliștii vocali Florin Popa, Georgiana Tănase, Maria Neculcea, Daniela Duma și Georgiana Păduraru, care a avut și rolul de prezentator. Regia artistică și coregrafia au aparținut maestrului coregraf Petre Vlase, iar conducerea muzicală – violonistului Mihai Gherghelaș. (C.H.)

Primăria Municipală Teceu
Biblioteca Municipală „Ștefan Petică”

Portret de scriitor
IONEL NECULA
o viață dedicată literaturii

MODERATOR
Prof. VASILE GHICA

INVITAT
DUMITRU BRĂNEANU
președinte al Uniunii Scriitorilor, Ploiești

Miercuri, 12 mai, ora 12.00
Sala Ateneu Tecuci

Miercuri, 12 mai 2021, a avut loc, sub egida Primăriei Municipiului Tecuci și a Bibliotecii Municipale „Ștefan Petică”, o reușită manifestare dedicată unuia dintre cei mai activi și aplicați creatori din această zonă a Moldovei. Găzduit de intima Sală Ateneu, dialogul ce a avut ca temă **Ionel Necula, o viață dedicată literaturii** a fost moderat de scriitorul Vasile Ghica și a antrenat personalități culturale tecucene și invitați din mai multe județe, care au ținut să-i contureze un *Portret de scriitor* pe deplin meritat. Din partea băcăuanilor i-au fost aproape poetul Dumitru Brăneanu și criticii literari Petre Isachi și Cornel Galben, care au evocat multipla sa activitate de scriitor și filosof. Li s-au alăturat prozatorul Gheorghe Mocanu, scriitorul Culiță Ioan Ușurelu, profesorul Vasile Pavel și alți prieteni, bucușori de revedere. (CSG)

Reviste moldovale

B
Bacoviana

Revistă de cultură tematică • Bacău • Anul VIII • Nr. 1 (8)/2018
ISSN 2248-2539; ISSN-L 2248-2539

AMURG DE TOAMNĂ

Amurg de toamnă pustiu de humă,
Pe câmp sinistra soapte tres pe vânt –
Departă plopii s-apleacă la pământ
În larg balans lenevos, de gumă.

Susăd adline, și oșpece o-mopte,
Și-aud genănd amorul meu defunct.
Ascult atent privind un singur punct
Și gem, și plâng, și rîd în hi, în...

Dificultăți neprevăzute au făcut ca numărul programat pentru anul 2018 să apară cu o întârziere de doi ani, însă așteptarea a meritat, întrucât sumarul include și de această dată câteva contribuții interesante la mai buna cunoaștere a autorului *Amurg(ului) de toamnă*. „Într-o epocă plină de un zgomotos formalism, Bacovia deschide liniștit calea modernității”, notează Theodor George Calcan, care îl asociază cu Georg Trakl, Edgar Allan Poe, Rimbaud, Verlaine, Jean Moréas și crede că acesta „înfățișează pur și simplu nu numai calea lui Bachus, ci și – mult mai precis și mai sigur – un trandafir în infern”. Un *Cântec* frumos îi dedică Dan Petrușcă, în timp ce Corneliu Lupeș continuă periplul prin Muzeul Memorial „George și Agatha Bacovia”, Ionel Savitescu ne dezvăluie amintirile sale din „urbea lui Bacovia”, Dimitrie Lămparu merge pe „Urmele apelor bacoviene”, Irina Băcăuanu imaginează un dialog între George Bacovia și George Vasiliu (nepoetul), iar Ioan Dănilă vorbește cu Dumitru Crudu despre Vasile Alecsandri, celălalt mare poet ivit la Bacău.

Vă semnalăm primirea spre lectură a următoarelor volume:

- Ioan Enache - **Cronica Antihristului** (Bacău, Editura Studion, 2020);
- Nuța Crăciun - **Cerul din colivie** (Cluj-Napoca, Editura Colorama, 2020);
- Ghiță Nazare - **Zăbava**

unor noi lecturi... (Galați, Editura Phoebus, 2021);

- Constantin Donea - **Ludice** (Bacău, Editura Babel, 2021);
- Constantin Vaciu - **Geometrie sentimentală** (București, Editura Integral,

2020);

- Viorel Valeriu Coroceă - **Administrator de prostii**, vol III, **Dismorfisme și filosofii moarte** (Bacău, Editura Rovimed Publishers, 2020);
- Gheorghe Mocanu - **Hematomul roșu** (Buzău, Editura Editgraph, 2021).

† „Viața cuiu va stă în prisoal avuitor sale!” †

Credința ortodoxă

Revistă lunară de cultură și atitudine creștin-ortodoxă • Anul XXV • Nr. 1 (251) • Mai 2021

Pentru cine mai înviază astăzi Hristos?
Președintele și președintele...
Președintele și președintele...
Președintele și președintele...

Hristos a înviat! Adevărat a înviat!

Gheronda Iosif Vătopedinel

Gheronda Iosif, în urma îndemnatelor sărbătoriri pentru începutul anului 1978 de la arhiepiscopul și episcopul de atunci, Gheronda Iosif, nu a fost niciodată viu.

Până în 1978, când a plecat din Cipru, obținând să mențină și cariera de Gheronda Iosif, obținând să mențină și cariera de Gheronda Iosif, obținând să mențină și cariera de Gheronda Iosif...

De la democrație la un guvern mondial

Continuare în pag. 9

Arhim. Eftem VĂTOPEDINEL
Continuare în pag. 15

Abonamente!
Abonamentele la „Credința ortodoxă” se fac prin depunerea în contul de debit al revistei la adresa: „Credința ortodoxă”, strada Ștefan cel Mare nr. 1, Ploiești, județul Prahova, România. Contul de debit este deschis în numele revistei și este în contul de debit al revistei la adresa: „Credința ortodoxă”, strada Ștefan cel Mare nr. 1, Ploiești, județul Prahova, România.

Într-o vreme în care Biserica a început să fie prigonită și blamată ca la începuturile creștinismului, revista de cultură și atitudine creștin-ortodoxă băcăuană continuă să rămână o voce puternică, mereu atentă la ce se întâmplă și, tocmai de aceea, mesageră a Cu-vântului Celui ce e Calea și Adevărul. Apărut în preajma Sfințelor Paști, numărul din mai își deschide coloanele cu o întrebare alarmantă: **Pentru cine mai înviază astăzi Hristos?** Pornind de la conștiințele generate de „cel mai trist Paști de dupăuciderea Domnului Hristos”, P. S. Sebastian devoalează toate dedesubturile celor ce doresc Resetarea Lumii sau, altfel spus, demolarea *actualei ordini a lumii și instaurarea alteia noi: fără Dumnezeu, fără credință, fără Biserică, fără mamă, fără tată, fără gen, fără „gust”, fără „miros”*... În vin în sprijin informațiile analiștorilor care demonstrează fără tăgadă că pandemia a fost din timp programată și că vaccinurile sunt, de fapt, „o armă biologică”, cu efecte catastrofale în timp. Agenda 21 a Summitului de la Rio din 1992 e elocventă pentru ce vrea guvernul mondial.

MERIDIANUL CULTURAL ROMÂNESC

ROMANIAN CULTURAL MERIDIAN
MERIDIEN CULTUREL ROUMAIN
РУМЫНСКИЙ КУЛЬТУРНЫЙ МЕРИДИАН
RUMÄNISCHER KULTUR MERIDIAN

AN VII, Nr. 1, (25) Ianuarie - martie 2021
Director: Prof. dr. Dumitru V. MARIN
VASIU

Cel de-al 25-lea număr al revistei de cultură vasluiene e dedicat, în mare măsură, fondatorului ei, prof. dr. Dumitru V. Marin, care urma să împlinească opt decenii de existență. Destinul său literar e evocat și omagiat, între alții, de Valentina Teclici, Dumitru Brăneanu, Vasilica Grigoraș, Mihai Miron, Nică D. Lupu, Viorica Șerban, Corina Matei Gherman, Ioan Dănilă, Mihaela Băbușanu, Ana Bălan, Ben Todică, Vicu Merlan, Monica Luminița Cozmei, Rodi Vinau, Georg Berth, Mihai Batog-Bujeniță, Valeriu Lupu, Ionel Miron, Sorin Popoiu, Daniela Stracamore, Marieta Gîmbuță, Mihai Caba, Gheorghe Liteanu, Lucian Dumbrăvă... Un loc aparte în cele 176 de pagini e ocupat de poezie, reprezentată acum de Rodi Vinau, Adriana Ghidu, Corina Zupcău, Gelu Dragoș, Dumitru Brăneanu, Adrian Graunfels, George Tei, Nicolae Nicolae, Emil Ianuș și George Filip, și de epigramă, ilustrată de Jean Buchaman, Ion Ionescu-Quintus, Valentin Bude, Eugen Albu, Ion Bindea, Aurel Buzgău, Ioan Marinescu, Vasile Vajoga, Anda Andrieș, Eugen Coța, Eugen Pop, Marian Popescu, Eftim Tarlapan, Mihai Teognoste, Gavril Moisés, Ioan Târșizman, Mihai Cosma, Georgeta Paula Dimitriu, Ștefan Boboc, Ștefan Buzănescu, Petre Chira, Ioan I. Bencei, Arcadie Chirșbaum, Traian Conțianu, Emil Șain, Constantin Iurașcu-Tataia, George Corbu, Lucian Mihăilescu, Gheorghe Bălici, Nicolae Zănescu, Mihai Sălcuțan, Florina Dinescu, Viorica Voicescu, Ioan Toderășcu, Mihai Batog-Bujeniță, Mircea Popovici, Vasile Larco, Eugen Deutsch, Nicolae Mățaș, Dan Căpruciu. Nu sunt uitați prozatorii (Căți Uruclu, Cristine Bernadette Rousseau, Viorica Șerban, Nică D. Lupu), eseiștii și criticii (Valeriu Stancu, Elis Răpeanu, Nicolae Ciobanu-Roman, Mihai Batog-Bujeniță, Ben Todică, Nicu Merlan, Alexandru Cetățeanu, Cornelia Ursu, Dumitru V. Marin, Ioan Dănilă). Foarte atractivă e rubrica *Oameni și fapte*, în cadrul căreia sunt prezentați Mihail Sebastian, Yitzhak Rabin, Tudor Oprîș, Calistrat Robu, Mihai Eminescu, Neculai Bărlădeanu și Iancu Grama (remember de Cornel Galben). Cu un nou florilegiu de lirică italiană e prezentă traducătoarea Rodi Vinau, în timp ce Adrian G. Săhlean ne oferă o versiune engleză a poeziei *Decembre* de G. Bacovia. Un număr consistent și atractiv, ce merită a fi consultat.

C. HANGANU

Pe 20 mai 2021 a trecut la Domnul poetul și președintele Filialei Sud-Est a Uniunii Scriitorilor, Corneliu Antoniu. Născut la Craiova, în 1940, a publicat mai multe volume de poezie (*Ascunsa ninsoare*, *Supunerile*, *Fluturile de diamant*, *Amintiri din Pădurile de Miconia*, *Fructe de mare@yahoo.com*, *Strada Portului*, *Obiecte de inventar*, *Cele mai frumoase poezii*), a fondat revista și editura *Antares*, Fundația Culturală și Festivalul Internațional de Literatură omonime. (Cornel Galben)

Corneliu Antoniu

La ușă cineva bate cu inima,
La ușă cineva bate cu inima.

Tot mai adânc

Tot mai adânc dorm păsările-n cer
În primăvară-i marea lor salvare
Dar primăverii nu mai pot să-i cer
Dovezile de seră și de floare.

Cum să le chem? Oricum tot n-ar veni
Din suflet harta lunii să sfârșească
Prin ploi amețitoare herghelii
Pe cerul meu au și-nceput să pască.

În visuri calme încă le mai țin
Cu liniștea atoateștiutoare
Când dinspre anotimpuri zvonuri vin
Pe aripi fumegând de înspumare.

Las duhul nopții veșnic adăpost
Acestor prelungiri de-nfiorare.

Dar cel mai viu

Dar cel mai mult mă simt în înserarea
Acelei vorbe nevegheată, vine
Cu dorul lumii-n spate și-și așează
Corola de luceferi peste mine.

Și cum e ea? Atârnă ca o vie
În unghiul ei de ceară și absint
Și unghiul ei ce bine mă încap
Cu o răcoare care n-am s-o simt!

Așa că tot spre cerul gurii mele
Își vor întoarce zbaterele toate
Acele capuri lungi, ca o lumină
Scăpată prin minune de la moarte.

Viziune

Fată frumoasă ce dansezi
Prin ploaia asta sunătoare
Cad din copacii încă verzi
Păsări și fructe rotitoare.

Un pas ușor, un vânt ușor
Sub amețita mea perdea
La geamul din interior
Unde privesc spre dumneata.

Și cad ninsori mai de demult
Și-un ochi de came prea curată
Și nu mai pot să te ascult
Și nu mai pot să mor, odată.

Tot îmi spun

Tot îmi spun: uită de tine,
Uită de tine, mai ales de tine.
Noaptea crește alături de cuvinte
Și alături de lucruri
Și alături de numele lor.
Noaptea și cuvintele cresc în pădure
Pădurea e plină de lumânări ca un templu
Sufletul meu se ridică din ele
Ca luna
Tot îmi spun: uită de tine,
Uită de tine, mai ales de tine,

Cadran cultural

Periodic editat sub egida Consiliului Județean Bacău

Director: Petre Vlase

Redactor-șef: Cornel Galben

Colectivul de redacție:

Ioan Dănilă, Ion Fercu, Anișoara Macor, Dan Sandu

Redacția: Ansamblul Folcloric „Busuiocul”, 600266 Bacău, Str. Troțuș 6A

Tel./fax: 0234523357, 0740467908, 0740370665

e-mail: cadrancultural@gmail.com

ISSN 2601-5781, ISSN-L 2601-5781